

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԸ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 27, 1905

ԹԻԻ 21

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ 2. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ 2. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վեր. ձամ Մաքսիլ 385. — Մինկ Հարստութեան Գերեզմանոցները Մուգսեհի Մեզ 387. — Եգիպտական Պապիրոսը, Անցեալ եւ Ներկայ 388. — Ի՞նչ է «Զիու Ոյժ»ը 388. — Իտալական Հնութիւններ 389. — Տալեդի խանեակ եւ Ժապաւեհ 389. — Անգղիացի Եպիսկոպոսներ 390. — Մշակի Յատկութիւն եւ Օգտակարութիւն 390. — Գողը Ինչպէս կը բռնուի Զինատանի Մեզ 391. — Գրիգոր Նարեկացի 391. — Տիպար Կիմը Ըստ Լեւոնի Մօր 393. — Ի՞նչ Դաս, Յունիս 11 395. — Ազդեր 396. — Քաղաքական Լուրեր 397.

ՎԵՐ. ՃԱՆ ՄԱՔՆԻԼ

[Խմբագրական]

Սկզբնական այս հանրածանօթ աւետարանիչը մայրաքաղաքս ժամանեց եւ իր ժողովներուն օր ըստ օրէ յաճախողները աւելի բազմաթիւ եղան քան զոր տեսած ենք հոս այսպիսի առիթներով, Հայրը քարահատ մ'էր անուս եւ աղքատ, բայց ջերմ բարեպաշտ, ինք իր կրթութիւնը ստացաւ Էտինպուրկի եւ Կլասքօի մէջ, Հաստատուեցաւ նախ Էտինպուրկի, ապա Կլասքօի մէջ եւ 13 տարիէ ի վեր կը պարապի աւետարանչութեամբ եւ այս հանգամանքով այցելած է Անգղիախոս աշխարհի գրեթէ ամէն կողմը, Հոս իր ժողովներուն մեծագոյն մասը Անգղիացիներու համար էին, բայց քանի մը անգամ ալ Հայերէնի, Թուրքերէնի եւ Յունարէնի թարգմանուեցան իր ուղերձները, Մր. Մաքսիլ օքսֆորդի կաղմ մը ունի, ապա թէ ոչ՝ պիտի չկրնար այսքան ժողովներու առաջնորդել, Օրը երեք անգամ կը խօսի, եւ շատ անգամ իր ուղերձները լման մէկ ժամ կը տեւեն, Եւ հանդարտ խօսող մը չէ ինք, Բեմին վրայ կը պտղտկի եւ իր շարժումները դադար չունին եւ տպաւորիչ են, Երբեմն իր ձայնը առիւծի մօնչիւնին կը հաւասարի:

Մր. Մաքսիլի ուշադրաւ մէկ յատկութիւնն է զուարթախօսութիւն, Բոլոր իր ուղերձներուն մէջ յաճախ կը խնդացնէ իր ունկնդիրները, Բռնադրօսիկ զուարթախօսութիւն չէ այն, կատակաբանելու ճիգի արդիւնք, այլ բոլորովին ընակուն եւ զեզուն ու յորդուն, Սրբազան բաներու հետ չխաղար, այլ իր զուարթախօսութիւնը իբրեւ ազդեցիկ զէնք կը գործածէ անհաւատուութեան դէմ եւ ամէն թիւր կամ վնասակար կարծիքներու եւ սովորութիւններու դէմ, Իր զուարճալի խօսքերէն եւ լուսաբանութիւններէն ոմանք երկար ժամանակ պիտի յիշուին ամէնէն օգտակար բաներուն հետ զորոնք ըսաւ, մինչ հոս կը գտնուէր:

Մր. Մաքսիլ աստուածաբանութեան մէջ շատ պահպանողական է, Արդի քննադատներու վարդապետութենէն շատ քիչ բան կ'ընդունի, Յովնանու կէտ ձուկէն կ'լլուիլը եւ Հին Կտակարանին մէջ պատմուած բոլոր միւս հրաշալիքները, զորոնք ոմանք այլաբանական պատմութիւններ կը նկատեն հոգեւոր դասեր աւանդելու սահմանուած, ինք կ'ընդունի իբրեւ պատմական իրողութիւններ, «Ընդունեցէք զԱստուած, եւ ահա

գերբնականը կը դիւրանայ, քիչ քիչ: Եւ գերբնականին առարկօղներէն շատեր, կ'ըսէ, իրականապէս կը փորձեն զԱստուած վտարել տիեզերքէն:

Սակայն իր ուղերձներուն ամէնէն ուշագրաւ կողմը սա է որ ամէն նիւթէ ճամբայ մը կը գտնէ Գրիստոսի զիմելու: Նիւթերը այլազան էին, բնաբանները բազում: Բայց Աստուածամարդը եւ մեզի հետ անոր յարաբերութիւնը ամէն ուղերձի կեդրոն եղան: Իբրեւ ատենախօս, Մր. Մաքնիլ իր վրայ կը սեւեռէ ունկնդիրներուն ուշադրութիւնը: Թերեւս աւելի ազդեցիկ է քան վայելչութիւնը: Իր ուղերձներն աւելի ոյժ ունին քան գեղեցկութիւնը, եւ սակայն յաճախ մէջ կը բերէ յոյժ պատշաճ ոտանաւորներ, եւ երբեմն այնպիսի հատուածներ կ'արտասանէ որոնց գեղեցկութիւնը հիանալի է: Բայց իր ունկնդիրները կը բռնադատէ մտածել եւ Գրիստոսի վրայ մտածել:

Շատ անգամ Հին Կտակարանի պատմութիւնը կը գործածէ այլաբանօրէն կամ իբրեւ առակ: Զոր օրինակ, երբ խօսեցաւ տապարին երկաթին վրայ, զոր Նզիսէ լողացուց եւ զոր այնպէս նկարագրեց որ կարծես թէ Նզիսէի եւ դեռաւոր մարդարէներուն քով էինք մենք ալ, տապարին ու կոթին միութիւնը Գրիստոսի եւ հաւատացեալին միութեան նմանցուց: Ենթադրենք թէ, ըսաւ, երբ դեռաւոր մարդարէն տեսաւ որ տապարին երկաթը կորուսած է, շարունակէր կոթովը զարնել ու զարնել, ջանալով իր կորուստը հանել յաւելուածական իր եռանդին միջոցով: Այն ատեն պիտի նմանէր այն Գրիստոսեաններուն, որոնք կ'աշխատին իրենց գործը կատարել առանց Գրիստոսի ներկայութեան եւ օգնութեան եւ կը յուսան յաջողիլ շնորհիւ իրենց եռանդին: Ուղերձներէն մէկուն նիւթն էր սաճարին դրան առջեւ կեցող կայրին բուժումը: Աշակերտներն, ըսաւ, խնդիրն իր ամէնէն դժուարին ձեւին մէջ ձեռք առին: Հարցը սա էր թէ արդեօք յարուցեալ Գրիստոսը զօրութիւն ունէ՞ր երկրի վրայ: Զննարեցին թեթեւ տկարութիւն մը, որ կրնար դիւրաւ բուժուիլ: Առին մարդ մը որ ճիւղ մօրը որովայնէն կաղ ծնած էր: Դժուարին խնդիր եւ մարդկային զօրութեան համար անուժելի: Ահա այսպիսի պարագաներու կը պատշաճի Աւետարանը հոգեւորապէս: Մեր մեղքերը մերն են, եւ սակայն մեր մէջ սկիզբէն իսկ կայ ծուռ բան մը, ի ծնէ կաղ ենք բարոյապէս:

Պետրոս եւ Յովհաննէս կրնային այդ կաղ մօրացիկին քովէն անցնիլ առանց անոր ուշադ-

րութիւն ընելու: Կրնային եռանդով խօսակցութեան բռնուիլ քառութեան, կամ յարութեան կամ Սբ. Հոգւոյն հեղման վրայ: Աստուած զէպքեր էին եւ դեռ նոր պատահած: խօսելու օրքան բան ունէին առաքեալները: Կրնային նաեւ անապարել սաճարը մտնել եւ երկրպագութեան ըզմութեան խօսիլ ասոյն զէպքերուն վրայ: Սակայն չըրին այդպէս: Կեցան աղաւոտ, խեղանդամ եւ զգուշի մարդուն առջեւ որ ճամբուն վրայ կը մօտար: Եւ անա հոգ կը տեսնենք Գրիստոսեութեան ճշմարիտ կոչումը: Այդ կոչումը չէ համակ գրաւուիլ մեր հոգիին փրկութիւնը փնտռելու խորհրդով կամ մեր կրօնքին գեղեցիկ ու սուրբ վարդապետութիւններուն եւ անոնց հիմ կազմող վսեմ զէպքերուն վրայ մտածութիւններով, այլ կարեկցութեամբ համակուիլ հանդէպ հոգեւորապէս ինկած եւ զգուշի մեր ընկերներուն եւ ջանալ օգնութեան ձեռք կարկառել անոնց: Մի մօտեալ կաղ մօրացիկը, նոյն իսկ մինչ տաճարը կ'երթաք երկրպագել:

Վտանգաւոր պահ էր այն երբ Պետրոս խօսեցաւ մօրացիկին: Երբ Վերածաթ աւ ոգիի չունիմը ըսաւ, մօրացիկը կրնար անմիջապէս հայհոյութեան օկսիլ: Դրամը միակ բանն էր զոր կ'աղկալէր ան, եւ կրնար ալ ըսել ամէնէն նախատական օճով թէ իրաւունք չունէին իր ակնկալութիւններն արթնցնել եւ յետոյ զինք յուսախար ընել: Բայց չըրաւ այդպէս: Պետրոսի նայուածքին եւ ձայնին մէջ այնպիսի բան մը կար որ մարդուն յայտնեց թէ ինք բարեկամ մը գտած է: [Հոս Մր. Մաքնիլ ծանրացաւ բարեկամական ակնարկի եւ խօսքի զօրութեան վրայ: Նիւ Եօրը քաղաքի առօրնագոյն մարդոց մին ձէրի Մաքնիլ, որ քանից աշխատած էր զգաստանալ բայց միշտ վերադարձած էր իր զինսովութեան ու մօլութեան, ի վերջոյ փրկուեցաւ սիրալիր ակնարկովն ու խօսքովը կնոջ մը, որ զայն քաջալերեց դարձեալ այլ խառիլ եւ վստահութիւն յայտնեց թէ բարի մարդ մը պիտի ըլլայ դեռ:]

Պետրոս կաղին վրայ կանչեց Յիսուսի անունը: Անարգուած անուն էր այն, անուն մը որ այն ժամանակ ծաղրով կը յիշուէր իբրեւ անունը Գալիլեացի գիւղացիի մը, որ ինքզինք Մեծի ձեւացուց եւ որու խաբէութիւնը սակայն նշաւակուեցաւ, եւ ինք անարգ մահով մը մեռաւ: Առաքեալները, Յիսուսի աշակերտներն ըլլալ դաւանելով եւ դեռ անոր զօրութեան վրայ հաւատք ցուցնելով, ծաղրելի պիտի ըլլային, եւ կրնային այսպիսի բանէ զգուշանալ: Հիմա ալ միթէ քա-

Վարդապետութիւն չը պահանջուիր խոստովանելու համար թէ կը հաւատանք որ Գրիգորոս կարող է մեզ մեղքէ փրկել եւ թէ անոր շնորհքը բաւական է մեզի մարդու եւ ուղիղ կեանք վարել տալու համար։ Դանի քանինք կան որոնք այս բաներուն վրայ կը խնդան իբրեւ յօշո ցնդած առաքելներու վրայ, կամ տխմար կը համարին այն մարդը որ իր մեղանշական հաճոյքները կը թողու կրօնական կեանք վարելու համար։

Ինչ պիտի ըլլար, եթէ չյաջողէր այս կողմ Գրիգորոսի կարողութեան։ Ինչ պիտի ըլլար, եթէ մարդը, երբ Պետրոս Յիսուս Գրիգորոսին անունովը ելիր ու քալէ ըսաւ, առաջուան չափ կաղ մնար եւ օգուտ մը չքաղէր բնաւ։ Բովանդակ դժօխքը պիտի ուրախանար այն ժամանակ եւ Պետրոս ու Յովհաննէս խայտառակ պիտի ըլլային։

Յանդուգն բան ըրաւ Պետրոս այսպէս իր կրօնքը ամէնէն խիտ փորձին ենթարկելով։ Սակայն անյաջող չեղաւ։ Հոս Մր. Մաքնիլ իր ձայնը բարձրացուց եւ իր ունկնդիրներն համակ յուզեց՝ նկարագրելով խաւարի իշխանութիւններուն պարտութիւնը եւ երկնից արքայութեան սրբութիւնը, երբ կաղը ոտք ելաւ եւ քալելով, ցատկելով եւ զԱստուած փառաբանելով՝ տոճարը մտաւ։

Այս է միայն մասնական ուրաւագիծ մը լման ժամ մը տեւող բանախօսութեան որ, բոլոր իր պարզութեամբ հանգեց, ունկնդիրներուն ուշադրութիւնը գրաւեց քանչեւի զօրութեամբ։

Ուրիշ բանախօսութեան մը նիւթն էր Ա. Մնաց. ԺԴ. զլիւսուն պատմութիւնը, որ կը ցուցնէ թէ Դաւիթ ինչպէս ձեռնարկեց տապանը Երուսաղէմ բերել եւ թէ Ողա ինչպէս զարնուեցաւ ձեռքը տապանակին երկնցնելուն համար։ Տարօրինակ պատմութիւն է այս, եւ մենք առաջին անգամ Դաւիթի վշտակից կ'ըլլանք եւ կ'զգանք թէ Աստուած շիտակ չըրաւ՝ այսպէս իր բարկութիւնը ցոյց տալով, երբ ժողովուրդը կը ջանար իր լաւագոյնը ընել։ Սակայն ետք պատմութեան մէկ գրան է սուտ խանդավառութենէ զգոյշ կենալ։ Դաւիթ բոլոր ժողովուրդը հաւաքեց եւ մեծ հանդէս եղաւ, բայց շարժառիթը շիտակ չէր։ Ուրիշ առին անոնք տապանակը սալով տանելու գաղափարը։ Փղշտացիներէն։ Ոչինչ աւելի յոստակօրէն բացատրուած է Սբ. Գիրքին մէջ քան տապանակը կրելու եղանակը։ Ղեւտացիները պիտի տանէին զայն իրենց ուսերով։ Այդ նպատակով՝ օղակներ կային անոր վրայ։ Բոլոր ահա

հարուած մը եկաւ երկինքէն։ Նուագածութիւնը դադրեցաւ եւ ճամբուն վրայ մեռաւ մը տեսնուեցաւ։ Դաւիթ նախ տրամեցաւ, յետոյ բարկացաւ։ Սակայն Ողայի մահուամբ թերեւս բազմութիւնը արգելուեցաւ տապանին մէջ նստել։ Այսպէս աւելի ահաւոր դատաստանի մը առջեւը առնուեցաւ մէկ հարուածով։ Հոս Մր. Մաքնիլ պատմութենէն չեղելով ըսաւ թէ մեր կրօնքին զայթակղութեան քարն է մեռաւ մը, Աստուծոյ հրամանով զարնուած ուրիշ մարդ մը, նոյն իսկ խաչեալ Գրիգորոս։ Եւ մենք չենք կրնար խաչը ջնջել։ Ան կ'ահարեկէ մեզ նախ եւ յետոյ կը սփոփէ։ Մարդիկ կան որոնք կը քարոզեն Աստուած մը, որ հաւատարմապէս կը սիրէ Պետրոսը, Յովհաննէսը եւ Յուդան։ Սակայն չկայ այդպիսի Աստուած։ Աստուած մը՝ որ հոս մակ սէր է եւ որ սակայն հարուած կ'իջեցնէ, երբ այդպէս կը պահանջէ արդարութիւնը, միակ Աստուածն է որու կրնանք հաւատալ։

Բարօգիչը իր խօսքը վերջացուց նկարագրելով օրհնութիւնը որ եկաւ Արդեգոմի վրայ։ Սա թերեւս ի սկզբան վախճաւ պահել տապանակը, եւ պահեց անոր համար միայն որ Դաւիթ եւ անոր հետ գտնուող երեւելիները խնդրեցին իրմէ։ Մր. Մաքնիլ Արդեգոմի եւ անոր կնոջ միջեւ երեւակայական տեսակցութիւն մը պատկերացուց, ուր կ'ընէր կը պատմէ թէ օր մը ինչպէս գէշ եղաւ իր օրրորը, երբ տեսաւ թէ իրենց ամէնէն պզտիկ տղան տապանակին վարագոյրին ետին անցած է։ Ձեռքը վարագոյրին տակէն ներս երկնցուց վախճալով որ մեռած է ան։ Բայց անոր ոտքերուն ձայնը լսեց եւ վարագոյրին ետեւի կողմը նայիլ համարձակելով տեսաւ որ մէկը ելաւ քաւութեան վրայի ամպէն եւ ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր, «Թող տուէք մտ մանր տղոցը որ ինծի գտն եւ մի արգիլէք ատենք»։

ՄԻՆԿ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԵՋՄԱՆՈՅՆԵՐԸ ՄՈՒԳՏԵՆԻ ՄԵՋ

Մինկերը կ'իշխէին 1368է մինչեւ 1644, երբ նուաճուեցան Թաթարաց արշաւանքին ժամանակ։ Այս հարստութենէն տասնընչորս կայսրեր տիրեցին Չինաստանի, եւ անոնք ամէնն ալ թաղուած են միեւնոյն տեղը Չանկիինկոյի մօտ, բայց ի Բինկիթահանկիթէ, որ իշխանութիւն վարեց Երկնցուանկի, հարստութեան չորրորդ կայսրին, աեղ, երբ սա գերի բռնուեցաւ Թաթարներէն։ Գերեզմանոցները դաշտի մը մէջ են, այնպէս որ ամբողջ գետինները զիւրաւ կը տեսնուին մերձա-

կայ բլրէ մը։ Առաջները Մանչու Թաթար կայսրերը մինչեւ այդչափ հեռու կ'երթային, զոհեր մատուցանելու համար իրենց նախորդներուն չիրիմներուն մօտ, բայց այս սովորութիւնը դադարած է երկար ժամանակէ հետէ, եւ արարողութիւնները այժմ կը կատարուին տարին երկու անգամ Մինկերու սերունդէ եղող անձէ մը։

Գերեզմանոցները նշանակութեան արժանի են ոչ միայն նոյն իսկ չիրիմներուն համար, այլ՝ յիշատակարան դրան մը համար, որ հինգ անցքեր կամ կամարներ ունի, որոնց կեդրոնական անցքը ամէնէն մեծն է, եւ միւսները աստիճան աստիճան կը պզտիկնան։ Այս մօտէն քիչ մը հեռուն կան երեք դուռներ, Թահուկմէն կոչուած, որոնց վրայ քանդակուած է կայսերական հրովարտակ մը, որ ուղեւորներուն կը հրամայէ իրենց ձիերէն իջնել։ Այս դուռները մօտին հետ կապակցուած են Սուրբ Պողոտայ կոչուածին միջոցով, որ ի հնումն միայն կայսրերուն կը բացուէր։ Եւ կայսրահիններուն թաղման համար կը գործածուէին ստորերկրեայ անցքեր, որոնք կ'առաջնորդէին դէպ ի չիրիմները։ Սոյն անցքերը տակաւին կան ցայսօր։ Սուրբ Պողոտան ամէնէն չահեկան առարկան է գերեզմանոցներուն մէջ։ Երկու կողմերը կը կանգնին միակողմուր քարէ արձաններ, իրարմէ իրը 200 եարտա հեռու։ Ընդ ամենայն կան երեսունըվեց արձաններ, որոնց քսանըչորսը կը ներկայացնեն կենդանիներ եւ տասներկուք՝ բարձր աստիճանաւոր կամ հռչակաւոր անձեր։ Արձանները յոյժ լաւ շինուած են եւ երեք կոշտ բաներ չեն։ Անոնց արուեստական հանգամանքը ոչ նուազ պատճառ է զարմանքի քան այս յիշատակներուն ներկայութիւնը այնպիսի տեղ մը, որ յայտնապէս չառ հեռու կը գտնուի քարահանքերէն, որոնցմէ առնուեցան այն միակողմուր քարերը։ Արձանները առանց պատուանդանի շինուած են, եւ չորս չորս հատէ բաղկացեալ ջակեր կը ներկայացնեն։ Նախ կու գան չորս առիւծներ, յետոյ չորս խոյեր, այնուհետեւ ուղտեր, փիղեր, ձիեր, եւ հուսկ յետոյ եղջերուաքաղները։ Իւրաքանչիւր ջոկի մէջ երկու կենդանիներ կը ներկայացուին կանգնած եւ միւսները՝ պռկած։ Կենդանիներէն ետքը կու գան չորս զինուորական մանտարիներ, չորս քաղաքական մանտարիներ, եւ չորս Զինացի հռչակաւոր մարդիկ։

Տասներեք բլուրներ կը շրջապատեն գերեզմանոցները, եւ անոնց ամէն մէկէն համայնապատկեր մը կարելի է դիտել։ Այս տարօրինակ տեսարանին գործած տպաւորութիւնը եղական է։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՊԻՐՈՍԸ, ԱՆՑԵԱԼ ԵՒ ՆԵՐԿՍՑ

(Կէ Ի. Մէլէ)

Հին Եգիպտոսի պապիրոսի տունկերուն առէնն ալ ջնջուած են, թէեւ պապիրոսէ թուղթ չինելու արուեստը երկար ատենէ հետէ կորսուած է։ Պապիրոսը այսօր կը բուսնի, կ'աճի իրրեւ զարգային բայս մը, եւ թերեւս վիճակեալ է ըլլալ սիրական տունկ մը հոսանքներու եւ գետերու եզերքը։ Եգիպտոսի թղթաշինութեան օրերը ծավուն մօտ գտնուող Նեղոսի եզերքը ծածկուած պէտք է ըլլան այս զարմանալի բոյսին ընդարձակ տնկատաններովը։ Եգիպտական յիշատակարաններուն բարձրաքանդակ նշխարները կը ցուցնեն անոր մշակութեան մեթոդները։ Իսկ Աղեքսանդրեան մեծ գրատունը իր կէս միլիոն երկար պապիրոսներու ոլորուածներով կը ցուցնէ անոր կիրառման ընդարձակութիւնը։ Աղեքսանդրիա անոր պատրաստութեան կեդրոնն էր։ Եւ Նեղոսի Տէլթային մէջ կը գտնուէին այս չնօրհագեղ եւ վիհ բոյսին տնկատանները։

Մինչեւ Ժ.Ը. դարը Եգիպտոս ճանապարհորդողները կը հանդիպէին Յէլլահներու այսինքն գեղացիներու, որոնք փոխաթ կը շինէին պապիրոսէ, թէեւ անկէ թուղթ չինելու արուեստը չառնոց անյայտացած էր։ Այսօր ի դուր կը փնտռէ Սուրին Եգիպտոսի մէջ պապիրոսի միակ տեսիլ մը, թէեւ Նեղոսի վերին կողմերը տափաւին կը կորսուիք անոր խիտ անտառներուն մէջ, որոնք ամէն կողմ կը լեցնեն յամրնթաց գետին եզերքն ի վեր։ Գանի մը տունկերը, որոնք հիմա կ'աճին Էօզլիւ Գայայի պարտէզին մէջ ի Գահիթէ, կ'ըսուի թէ Համպուրկէ բերուած են հոն։

ԻՆՉ Է «ԶԻՈՒ ՈՅԺ»Ը

Ի՞նչ է յարաբերական գումարը գործին զոր մարդ կարող է կատարել, բաղդատմամբ ձիու կամ մեքենայի։ Ամէնէն ուժեղ մարդն անգամ խեղճ կը մնայ երբ բաղդատուի ձիու հետ խիտ եւ շարունակաւ աշխատութեան համար։ Անիկա կընայ կատարել կէս ձիու ոյժ պահանջող գործ մը քանի մը վարկեան, բայց անկարելի է անոր շարունակել զայն երկար ժամանակ։ Այսպէս անագին էր աշխարհի գործին մէկ մասը կատարելու համար ձիերը աշխատիլ ստիպելու շահը։ Մէկ ձին կրնայ երկուսուհեակ մը մարդոց գործը կատարել միակ օրուան մէջ, եւ տակաւին պատրաստ ըլլալ յաջորդ օրուան գործին։

Ձիուն գործելու ոյժը առաջին անգամ արու-

գեց Ուլաթ, արդի շոգեշարժ մեքենային հնարիչը, եւ զայն բացատրեց այն մասնաւոր բառերով որոնք այսօր կը գործածուին: Գարեջուրի գործարանի բազմաթիւ ձիերու վրայ փորձեր կատարեց գոհ ըլլալու նպատակաւ թէ գործի համար իր չափի միութիւնը ճշգրիտ է: Շատ մը փորձերէ ետքը ստուգեց թէ գարեջուրի գործարանի միջակ ձի մը գործ կը կատարէ հաւասար այն գործին որ կը պահանջուի 125 քաշ ծանրութիւն 100 ոտք բարձր վերցնելու համար մէկ վայրկեանի մէջ, կամ 12,500 քաշ մէկ ոտք մէկ վայրկեանի մէջ: Եւ զայս անուանեց մէկ ձիու ոյժ:

Եւ սակայն այս գործը շարունական չէ, վասն զի ձին, ճախարակին չուանը ամէն մէկ անգամուն որ քաշէ, պէտք է ետ երթայ ճախարակին չուանը իջեցնելու համար, եւ այսպէս անիկա օրը չորս ժամ կու տայ քաշելու 125 քաշ ծանրութիւն, վայրկեանը 100 ոտք, եւ չորս ժամ պիտի տայ իջեցնելու համար: Հետեւապէս ոչ մէկ ձի իրօք շարունակ կը կատարէ ինչ որ կ'ըսուի ձիու ոյժ: Զին երեք չատեղծուեցաւ որ կարող ըլլայ չուան մը քաշել օրը ութ ժամ անընդհատ, 125 քաշը 100 ոտք քաշելով ամէն մէկ վայրկեան, Հետեւապէս, երբ ձիու ոյժ կ'ըսենք, կ'ակնարկենք միայն միջակ գործը զոր ձին կրնայ կատարել մէկ վայրկեանի մէջ, այսինքն արագութիւնը որով կրնայ գործել: Զօրաւոր մարդ մը այդ ծանրութեան կէսը կրնայ քաշել օդն ի վեր 100 ոտք, երկու վայրկեանի մէջ: Բայց չկրնար կրկնել այդ գործողութիւնը շատ անգամ եւ առանց յոգնելու:

Ամէն օգտակար եւ պիտանի նպատակներու համար բաւական ճշգրիտ է ձիու ոյժ առացումը, եւ կը ցուցնէ գործելու համար միջակ ձիու մը կարողութիւններուն չափը: Ընդհանրապէս սեւեղ մարդ մը ութ ժամու մէջ ձիու ոյժի մը իբր մէկ տասներորդը կը ցուցնէ. այսինքն տաք մարդ պէտք է 125 քաշը 100 ոտք բարձրացնելու համար մէկ վայրկեանի մէջ, եւ յետոյ պիտի թուլցնեն եւ գործողութիւնը պիտի կրկնեն գործի օրուան մը ութ ժամերուն մէջ: Աշխատութեան մասին աշխարհի շահը այսպէս տառնապատկուեցաւ երբ ձիերը առաջին անգամ գործածուեցան մարդուն օգնելու անոր գործին մէջ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վաղեմի Լոնգորարտացւոց պահապան զօրքերու գերեզմանոց մը գտնուեցաւ անցեալ տարի Թրոնթոյի վրայ Աօքսլիի մօտ տեղ մը, Ապենինեան լեռներէն անցնող կարեւոր անցքի մը վրայ:

Ամրոցին գետինը ժայռի կղզիի մը դազաթն է զոր գրաւած է հիմա Բասթէլ Թրոնթոնո կոչուած գիւղակը: Բոլոր պատերազմիկներուն դիակները երեսները դէպ արեւելքնայող դիրքով դրուած էին: Անոնց զիւսուն մօտ գտնուեցաւ եղջիւրէ կամ ոսկորէ շինուած սանար մը եւ երկաթ զարդով բոլորակ վահան մը: Աջ կողմը կը կենար երկայն, ուղիղ երկաթ թուր մը մաշկեղէն պատեանով: Աջ ուսին դէմ կը կենար երկայն փայտեղէն գեղարդ մը եւ ճախարակող՝ յոյժ պճնապաճոյճ պատեանով դաշոյն մը ոսկեզարդ, նաեւ աղեղ մը եւ նետեր կապարձի մը մէջ: Ընդհանրապէս կը տեսնուէին լայն գօտիի մը կեռը (չափրատո) եւ յաճախ զարդարուն մաւեր գօտիի եւ սուրի պատեաններու, ոսկիէ, արծաթէ կամ անագապղինձէ: Պզտիկ ոսկեղէն պընակներ կը թուի թէ կարուած էին վերարկուներու վրայ խաչի ձեւով: Գերեզմանի մը մէջ կը գտնուէր երկաթ տախտակներէ բաղկացած ծանր սաղաւարտ մը երկաթ թելով իրարու կապուած: Զիւսուորները ունէին խոշոր մկրառներ ձիու քաշեր կարելու համար, եւ կերի խոշոր տաշտ մը երկու շարժական անկերով (գուլփ): Շատ անգամ տոնձներ, համեմունք եւ ձիու կազմածներ կը դրուէին մեռեալին քով: Կիները ունէին մազի ոսկեղէն գնդասեղներ բոլորաձեւ տափակ գլխով, այլեւայլ տեսակ ոսկի օղեր, մատանիներ եւ ոսկի պնակներ: Մատանիներէն մէկուն վրայ փորագրուած են կերտնթիւս եւ Բէճինա անուանները: Ոսկի խաչեր եւ քայոներ (կէրտանլըզ) եւ ապակեղէն համրիչներ, քրուտի ամաններ եւ ապակի բաժակներ, գաւաթներ, սանարեր եւ զարդաքանդակի վերաբերեալ իրեր կ'ընկերանան կսնանց մնացորդներուն: Բիւզանդեան կայսրերու ոսկեդրամներ, որոնք կը պատկանին Անաստասիոսի (491-518) եւ Մաւրիթիուս Տիբերիոսի (582-602): Յամին 578 Սփոլէթոցի Փարսալտ, Լամպարտիոյ դուքսը, առաւ Աօքսլին: Ասոր համար գերեզմանոցը կը համարուի պահապան զօրքերու, զորոնք ան դրաւ կարեւոր անցքի մը վրայ Ադրիական ծովուն շուրջ գտնուող հողերուն եւ արեւմտակողմի երկրին մէջտեղ: Այս գերեզմանները զերծ մնացին աւարառութենէ, վասն զի անոնց վրայ քարեր դրուած չէին: Առարկաներուն մեծ մասը փոխադրուած են Թէրմայի Թանգարանն ի Հոռոմ:

ՏԱՆԵՂԷ ԺԱՆՆԱԿ ԵՒ ԺԱՊԱԻՆ

Ամերիկայի տիկիներուն եւ օրիորդներուն ամառային ամենագեղեցիկ գլխարկներէն շատը պարզապէս փայտի տաշեղներէ կը շինուին: Այս

ճարտարութեամբ ամենաշքեղ օրինակները կ'արտադրուին Ճափոնի մէջ: Այս փայտեայ ժանեակները զանազան ձեւերով կը տեսնուին, եւ անոնցմէ ոմանք գրեթէ օտթէնի փափկութիւնն ու փայլն ունին, մինչ ուրիշներ կը նմանին կակուղ եւ ճաշկաւոր շղարչներու (քրէփ): Տաշեղներուն հարիւրին իբր 15ը կ'արտածուի փայտէ ժանեակներու ձեւով, եւ մնացածով կը շինուի փայտեայ լար եւ ժապաւէն (գայթան, չէրիտ), որոնք կը գործածուին յարդէ շինուածներուն պէս, այսինքն գլխարկներու, կողովներու եւ նման ուրիշ բաներու պատրաստութեան: Մէկ տարուան մէջ Ճափոնէ արտադրուած այս ապրանքը 130,000 Անգլ. ոսկիոյ հասած է: Միացեալ Նահանգները մեծ գնորդ մը եղած են: Այս արուեստը հաստատապէս յառաջ կ'երթայ եւ կ'ընդարձակի խնդրանքին շարունակ աւելնալուն շնորհիւ, վասն զի արուեստը նոր է բաղադատապէս: Տաշեղները կ'արտադրուին մասնաւոր գործիչներու միջոցաւ, իբր տասնըհինգ մասնաշաւի երկայնութեամբ եւ մէկուկէս՝ լայնութեամբ: Ներկը աղէկ կ'առնեն, եւ այնպէս նուրբ եւ ճկուն են որ գլխարկի ամէնէն փափուկ ձեւերուն կը յարմարին: Այժմ Ճափոնի մէջ այս արուեստին յատուկ իբր 120 հաստատութիւններ կան, եւ ամէնէն խոշորներէն մէկ քանին ընտիր գործեր զրկեցին Սէյնթ Լուիսի Աշխարհահանդէսն յԱմերիկա, ուրկէ ընդունեցին ոսկի չգաղարմներ: Ճափոն կառավարութեան ցուցահանդէսը կը պարունակէր նաեւ գեղեցիկ հաւաքածոյ մը կանացի գլխարկներու, նուրբ եւ սիրուն ձեւերով, որոնցմէ ոմանք ծաղիկներով զարդարուած էին, նաեւ տաշեղներէ շինուած գլխարկներ ալ Ճափոնի վայրի ծաղիկներուն նմանութեամբ: Տաշեղէ ժանեակներու տարեկան գումարը կը հասնի 3,000,000 ծրարի, իւրաքանչիւր ծրար պարունակելով իբրեւ տասնըհինգ եարտա, եւ մէկ ծրարը Թոքիոյի մէջ կ'արժէ իբր 6 դահ: Արտածեալները կը զրկուին ըստ մեծի մասին Միացեալ Նահանգները եւ Մեծ Բրիտանիա, թէեւ սուշեղէ ժանեակները կամ տաշեղները կ'երթան նաեւ Իտալիա, Դաղդիա եւ Զինաոտան:

ԱՆԳՂԻԱՅԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ

Սիւալ գաղափարներ կը տիրեն Անգլիացի եպիսկոպոսներու հարստութեան եւ անոնց ահադին եկամուտներուն վրայ: Ճշմարիտ է թէ անոնք ունին բաւական մեծ եկամուտներ, բայց քիչեր տեղեակ են անոնց ծախքին վրայ: Լոնտոնի եպիսկոպոսը մօտեւ քիչ մը լոյս ձգեց այդ խնդրին վրայ: Ինք

տասը հազար Անգլ. ոսկի տարեկան թուակ կ'ընդունի: Բայց իր տեղային տուրքերը կը հասնին 850 ոսկիի, իր եկամուտի տուրքն է 500 ոսկի, եւ Աննա թագուհւոյն տուրքը 400 ոսկի: Այս գումարները կը ներկայացնեն տուրքեր զանազան ձեւերով: Եպիսկոպոսը պարտի 44 նշարաններ պարունակող տուն մը պահել, եւ տնական ծախքերը, հանդերձ պառակտներու վարձքերով գրեթէ 1,700 ոսկի են: Տան նորոգութիւններու ծախքը 1,200 ոսկի: Տաքցնելու, լուսաւորելու, երեք ծառայի եւ չորս ձիի — Ալոնտոնի ամէնէն բազմախառ ձիերէն չորսին — պարտէղի մշակութեան, երկրագործութեան, տպագրութեան, թուղթի եւ նամակատան ծախքերը, հանդերձ վերոյիշեալ ծախքերով, եղաւ համագումար աւելի քան 7,000 ոսկի: Եպիսկոպոսը մէկիկ մէկիկ ներկայացուց թոյն հաշիւները բանախօսութեամբ մը, եւ ըսաւ թէ արդեօք կըրնա՞ր այս տարի տալ աւելի քան 500 ոսկի իր սեպհական թեմին միաբնակարան գործին համար: Վերջացուց իր խօսքը՝ ըսելով թէ իր ստացուածը այժմ 5,000 ոսկի աւելի նուազ է քան երբ Լոնտոնի եպիսկոպոս եղաւ չորս տարիէ քիչ պակաս ժամանակ:

ՄՇԱԿԷ ՅՍՏԱԿՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻԻՆ

Դաստիարակութիւնը ուրիշ բան չէ բայց միայն անհատը յարմարցնել անոր կատարելու գործին: Դաստիարակութիւնը, որպէս զի գործնական արժէք ունենայ, պէտք է որ օգտակար ըլլայ: Դէպ մը իրողութիւններ եւ վարկածներ որոնք ստացողը անհասկանալի կ'ընեն անոնց գործնք ան կը փափաքի դաստիարակել, հրահանգել կամ իր խորհելու կերպին բերել, ուսում եւ գիտութիւն երբեք չունենալէն աւելի աղէկ չեն: Յաջողութիւնը յօտակութեան մէջ է, եւ դաստիարակութիւնը, որ օգտակար է թէ՛ նոյն ինքն անհատին մասնաւորապէս, եւ թէ՛ աշխարհին ընդհանրապէս, այն է որ կը հիմնուի իրողութիւններու կանոնաւոր դրութեամբ շարադասութեան վրայ, եւ կատարեալ վիճակի կը վերածուի պատշաճեցումն պարզ եւ զիւրին մեթոտով:

Անգամ մը պարզ եւ անուս գեղացի մը փրկեց թըն Աստուածաբանական ճեմարանի փրօթէսորներէն մեծ գիտնական Տր. Արեքսանտրի մէկ քաւրողը լսեց, մեծ գիտնական՝ բայց միանգամայն ծայրագոյն աստիճան պարզախօս: «Խեղճ, անուս մարդ մը ճիշդ ինծի պէս, քարոզեց այսօր», ըսաւ համեստ գեղացին իր մէկ բարեկամին, երբ տուն վերադարձաւ պաշտօնին աւարտումէն ետքը: «Զեմ գիտեր թէ ո՞վ էր ան, եւ չեմ կարծեր թէ իրօք

յարմար մէկն է քարոզելու : Բայց ուրախ եմ որ գացի, ինչու որ կրնամ յիշել անոր խօսած ամէն մէկ բանը : Մարդը յանգագասից ամէնէն բարձր գովեստը տուած էր քարոզչին : Խօսող մը, որ իր ունկնդիրներուն միտքերուն վրայ կրնայ տպաւորել իր ներկայացուցած ճշմարտութիւնները այնպիսի յստակ եւ ազդեցիկ կերպով որ կարելի ըլլայ միտք պահել զանոնք, պէտք չունի ատենաբանութեան աւելի բարձր արուեստի : Աշխարհ կը սպասէ գործնականին եւ պիտանիին : Անոր ուշը գրաւելու համար պէտք է խօսիլ հասկանալի եղանակաւ, եւ քաշելու, յանկուցանելու համար պէտք է լսելու եւ ընդունելու արժանի բան խօսիլ :

ԳՈՂԸ ԻՆՉՊԵՍ ԿԸ ԲՈՒՆՈՒԻ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Զինատանի վրայ գրուած նոր գործի մը մէջ կ'ըսուի թէ Երկնային Կայսրութեան դատաւորները ինչպէս կը գտնեն երբեմն ոճրագործները : Փոքրիկ քաղաքի մը պարիսպներուն դուրսը իւր ղոռ քաքարներ ծախող մը կար, որ հատը 20 փալայի կու տար : Իր քաքարներու ամանը կը դնէր կառավարութեան շէնքին դիմաց գտնուած քարէ առիւծին վրայ, եւ իր յաճախորդներուն տուած ստակները տակաւին չծախուած քաքարներուն քով կը դնէր : Առաւօտ մը քաքարներուն ամանին քովէն բացակայ գտնուեցաւ քանի մը փայրկեան : Երբ վերադարձաւ, ահա չկային ստակները : Կարող չլլալով գտնել զանոնք, մեծ յուզումով վազեց տեղային մանտարիներին (դատաւոր), բարձրաձայն աղաղակելով, ինչպէս Զինացուց սովորութիւնն է փոխարէն պահանջելու ժամանակ : Երբ անոր առջեւ բերուեցաւ, բանը պատմեց : Բոլոր ստակը գացած էր, եւ որովհետեւ գողին հետքը չկար, դատաւորը, որ համբալ մը չէր, հրամայեց որ իր առջեւ բերուի քարէ առիւծը որուն վրայ ամանը դրուած էր, եւ ծեծուի պամպուով մը, վտան զի միայն անոր վրայ կը ծանրանար պատասխանատուութիւնը : Այս արարողութիւնները թափառաշրջիկներու մեծ ամբոխ մը խանցին դատարանը : Երբ պատիժը արուեցաւ, դռները գոցուեցան եւ ջուրի մեծ սափոր մը դրուեցաւ մուտքին մէջ, եւ մարդիկ ստիպուեցան մէկիկ մէկիկ դուրս ելլել : Ամէն մէկուն հրամայուեցաւ դրամ մը ձգել սափորին մէջ : Ոստիկանութեան արթնամիտ գաղտնի պաշտօնեայ մը, որ սուր աչքով կը դիտէր, շուտ տեսաւ քաքարներուն գործածուած մասնաւոր իւրը որ ջուրին երեսը ելաւ երբ մարդիկներէն մէկը ձգեց դրամը : Պաշտօնեան զանիկա գլխուն ագեձեւ մաղէն բռնելով ըստ քաղցրութեամբ, «Ուրիշ ալ ունի՞ս : Դրամները տեղը տուր :»

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻ (Շաբ. Նախորդ Բիւն)

Այս դարի մէջ կրկին երեւան եկած էին Թոնդրակեցիները, եւ այս ալ յիշելու պարագայ մըն է : Թոնդրակեցիներու մասին անաչառ չէ մեր պատմութիւնը, եւ աւելի անաչառ ուսումնասիրութիւններ աւելի կարեւոր յայտնութիւններ կրնան ցուցնել, ինչպէս նշանները կ'երեւան երբեմն : Նարեկացիի քեռին եւ ուսուցիչը, Անանիա, մասնաւոր թուղթ մը գրած է անոնց դէմ, եւ Նարեկացի ինքն ալ, կ'աւանդուի, իր մէկ երկու գրութիւնները անոնց դէմ շարադրած կամ թարգմանաբար գրած է իր Աղօթամատենին մէջ : Սակայն դեռ հարցում է թէ Նարեկացի ստուգապէս ինչ համարում ունէր անոնց մասին եւ թէ ո՞ր աստիճանի ազդեցութիւն ունեցած են անոնք Նարեկացիի վրայ իրենց վարդապետութիւններով եւ իրենց կեանքով :

Վերջին տեղը, Ս. Գիրքի ազդեցութիւնը շատ մեծ եղաւ Նարեկացիի վրայ : Երկու աշխարհի մէջ կ'ապրէր ան, — իրական աշխարհին մէջ, անձերու եւ իրերու այլազան ազդեցութիւններով չըլտապատուած, եւ Ս. Գիրքի աշխարհին մէջ, որ անձերու եւ իրերու ազդեցութիւնը աւելի աննիւթ, բայց կարծես աւելի չօշափելի էր իրեն համար : Ուրիշ տիեզերք մըն է Ս. Գիրքը, կեանքի բազմաձեւ երեւոյթներով լեցուն, որու մթնոլորտին կենդանի շունչը մինչեւ իր ոսկորներուն ծուծը զինքը կը նորոգէ :

Վերջին տեղը ըսինք, բայց դեռ յիշելու շատ կարեւոր կէտ մը կայ : Երկու աշխարհի մէջ կ'ապրէր Նարեկացի, բայց երրորդ աշխարհի մը մէջ ալ կ'ապրէր ան : Երրորդ աշխարհ մը այսինքն երկինքը, այսինքն Քրիստոսի հետ սիրոյ յարաբերութեան մը ստոյգ կեանքը : Գիտութեան իրաւունքն է պէտք եղածին չափ չեչուել միջավայրի կազմուած կերպիչ ազդեցութիւնը, բայց իր ամօթը պիտի ըլլար ուղղութիւն տուող ուրիշ բոլոր ազդեցութիւններուն մէջէն վստաւել այն ազդեցութիւնը, զոր հօգին կ'ընդունի ուղղակի վերէն, Անձէ մը, եւ որու ազդեցութեան տակ սիրաւ կը փոխուի ու կեանքը կը փոխուի : Նարեկացի այդ միջավայրին մէջ կ'ապրէր աւելի, ու հոգեկան, սիրոյ անձնական յարաբերութեան այդ միջավայրին կը պարտինք գլխաւորաբար, ինչ որ վեհ ու սուրբ է Նարեկացիի մէջ :

Այսպէս Նարեկացիի կեանքին ուղղութիւն տուող միջավայրի ազդեցութիւնները եղան : — Ընտանեկան քաղցր մթնոլորտ մը, բարեպաշտ ծնողքի

մը եւ պարկեշտ եղբայրներով աղքեցութեան տակ, ուր իր մատաղ օրտին մէջ ցանուեցան Գրիգորիանէական կեանքի սերմերը: Իր կրթարանը, Նա. րեկի վանքը, որու մէջ հմուտ եւ լուրջ անձնաւորութեան մը ձեռքին տակ, եւ խստակեաց ընկերներու հետ՝ ինքն ալ խստակեաց կեանք մը ապրեցաւ եւ աճեցաւ Գրիգորիանէական կեանքի մէջ եւ միտքով ալ զարգացաւ: Ուսուցչական պաշտօնը, նոյն մենաստանին մէջ, որ կը պահանջէր օրինակելի կեանք՝ բարոյական եւ կրօնական ողջամիտ ակզբունքներու հետ: Տեսանելի եկեղեցին որու վրայ մեծ համարում ունէր, եւ անոր պաշտօնեաները: Ժողովուրդը, որու կեանքի մասին շատ քիչ բան գիտեմք, եւ որու հետ քիչ շատ շփումի մէջ էր, երբեմն խօսելով անոնց եւ երբեմն գրելով անոնց համար: Թոնդրակեցիները իրենց նոր վարդապետութիւններով: Հանդէսներ, ժողովներ, եկեղեցիներու շինութիւններ, եւայլն, որոնց մէջ ինքն ալ բաժին ունէր թերեւս: Ս. Գիրքը մասնաւորապէս, եւ ուրիշ գիրքեր: Վերջապէս այս ամէնին մէջ եւ ամէնէն վեր՝ Գրիգորի հետ ունեցած սիրոյ անձնական յարաբերութիւնը:

Զորբոյ, Նաբելոյ ինչպէս որ ճանչցուեցաւ: Նա. րեկացիի վրայ կազմուած դադափարը, սկիզբէն ի վեր, հասկնալ շատ հետաքրքրական կ'ըլլայ, եւ կ'օգնէ զինքը աւելի լաւ հասկնալու: Մենաստանին մէջ բաւական համարում չհաճ էր թէ՛ իր մեծերէն եւ թէ՛ իր ընկերակիցներէն, այնպէս որ նոյն դպրոցին մէջ միաբաններու ուսուցիչ կարգուեցաւ: Դուրսիններէն նոյնպէս մեծ համարում կը վայելէր իբր վարդապետ, եւ մինչեւ իսկ մեծամեծներ իրմէ սորվելու կու գային: Եւ առ հասարակ ամէնէն կը գովուէր: Աղօթագիրքին մէջ տեղ մը կ'ըսէ. «Հեզերու կարգը կը դասուիմ, ու ղեւերու հետ կը կաքուեմ, մարդերէ կը գովուիմ, եւ Ծածկատեսէդ կը պարսաւուիմ»: Կողածինները երանի կու տան ինծի, եւ կ'ափսոսան Լոյսի որդիները զիս. կը հաճոյանամ յետին ուսմիկին, եւ քու աչքէդ կ'ելլեմ» (Բան ՀԱ): Ժամանակ մը եւ զաւ, զաւայն, որ իր համբաւը վտանգուեցաւ, երբ ոմանք ամբաստանեցին զինքը իբր ուղղափառութենէ քիչ մը չեղած: Այս ամբաստանութիւնը հին եւ նոր պատմիչներէ գրեթէ միշտ նախանձի եւ չարամտութեան վերագրուած է, բայց ուրիշ պատճառ մըն ալ կար կը խորհինք: Գրիգոր Նարեկացի, գոյութիւն ունեցած կրօնական կարգուսարքերէ եւ Գրիգորիանէական վարդապետութիւններէ եւ հաւատալիքներէ անդին եւ անոնց խորը, կը տեսնէր

աւելի շօշափելի, աւելի իրական բան մը, ներքին հոգեւոր կենդանութիւն մը եւ փորձառական կեանք մը, որ ստոյգ կերպով երեւան կու գայ իր Աղօթագիրքին մէջ: Արդ այսպիսի մէկը երբ չեւորը ներքինին վրայ դնէր եւ փորձառականին վրայ, արտաքինին եւ վարդապետականին արժէքը ինքնին պիտի նուազէր քիչ չափ, եւ բնական հետեւանքը ան պիտի ըլլար որ չարամիտներ հոգ իրենց կիրքին գոհացում գտնել փորձէին, իսկ անկեղծ ու պարզամիտ հաւատացեալներ ալ, կրօնքը եւ եկեղեցին վտանգի մէջ տեսնելով, փութային լռեցնել զայն, որ կրնար իրեն յանձնուած միաբաններն ալ մոլորցնել: Բայց, ինչ ալ ըլլայ, քննութիւնը ցուցուց թէ Նարեկացի անկեղծ հաւատացեալ մըն էր: Այս ճանաչումը աւելի հաստատուեցաւ երբ իր Աղօթագիրքը գրեց, եւ ալ անկէ ետք իր անունի մեծնալուն սահման չկայ: Իր գրութիւն շուրջը հիւսուեցաւ հրաշքներու պսակ մը եւ իր գիրքը անսպառ զօրութիւններու հանք մը նկատուեցաւ: «Մեր կրօնական ղեմերէն ոչ մէկը թերեւս այնչափ մեր մէջը խորհրդանշանը եղած է երկնադրացի գերերկրաւորութեան՝ որչափ Նարեկացին: Ժողովուրդը զանիկա հելլոսթասիս կոչած է եւ անոր գիրքը՝ իրեն համար՝ աղօթքի մատեանէ աւելի բան մը, հրաշքի աղբիւր մը դարձած է» (Ծաղի): Հոս ամփոփենք իր մասին պատմուած հրաշքները:

Կ'ըսեն թէ երբ զինքը ամբաստանեցին եւ կաթողիկոսը քննիչներ զրկեց, ինք դաշտը ոչխարներ կ'արածէր: Այս միջոցին գայլ մը ելաւ տեղէ մը եւ ինքը գայլը կանչելով ապապրեց որ ոչխարները պահէ մինչեւ իր գալը: Գնաց հիւրասիրեց զանոնք, եւ երբ կրկին հոն եկան, գտան որ իրաւ գայլը հանգարտ կը հօկէր:

Երբ իր խուցը տարաւ այս օտարականները, առաջարկեց նախ քիչ մը հաց ուտել, եւ քիչ վերջ սեղանը դրուելով, երկու խորվառած աղաւնիներ բերուեցան: Օրը ուրբաթ էր եւ հիւրերը իրարու երես նայեցան: — Այսօր պահէ չէ՛, Հայր Սուրբ, ըսին իրեն: — Իրա՛ւ, պատասխանեց, եւ հրաման ըրաւ աղաւնիներուն որ թռչին երթան: Անոնք ալ հնազանդեցան:

Անգամ մը Յիսուս Նարեկացիի սէրը փորձելու համար տկար եւ վիրաւոր ծերունիի մը կերպարանքով անոր դէմը կ'ելլէ դաշտին մէջ, եւ կ'աղաչէ որ իրեն օգնէ այսինչ տեղը երթալու: Նարեկացի կը շալկէ զայն, եւ շատ ուրորուն ճամբան կը տանի, անոր ցուցուցածին պէս, առանց դժգոհելու: Յետոյ անոր վէրքէն արիւնը կը ծծէ՝

դարձանելու համար : Ան ատեն Յիսուս ինքզինքը կը յայտնէ եւ իշխանութիւն կու տայ անոր բժշկութիւններ ընելու :

Ուրիշ անգամ մը Յիսուս Մանուկը տեսած է մօրը գիրքը Առաքել կղզիին մէջ, կամ, ուրիշներու ըսածին համաձայն այրի մը մէջ, որմէ ազդեալ մըն ալ բխեցուցած է Նարեկացի : Նարեկ գիւղին մօտ Գորգ անուն հարուստ անձ մը կար : Կիրակին աւելուէն համար Նարեկացի կը խրատէ զայն, եւ երբ մօտիկ չընեն՝ կ'անհիծէ : Մաքըր եւրեք օրէն կը մեռնի : Գեղին դատաւորը չղթայի կը զարնէ Նարեկացիին, երեք օրէն չղթանքը կը հասնի : Այդ տեղէն աղբիւր մը կը բխի, եւ ան ալ իր կարգին հրաշքներ կ'ընէ : Մեռնելու պահին ժողովուրդը կ'օրհնէ, կ'առանձնանայ, եւ երբ աղօթքով իր մասին կը հարցնեն, հրեշտակ մը կ'ըսէ թէ ան Աստուծոյ քով ելած է :

Այս պատմութեան մասին Նարեկացիի բարոյական նկարագիրը կատարածի տակ ձգելու աստիճան տարօրինակ են, օրինակի համար աղաւթիներու հրաշքը, եւ կան ալ որ գործնական կեանքի եղելութիւններ եղած կրնան ըլլալ, ինչպէս ծերունիին օգնելը : Իսկ հաւանական է որ տեսիլք մըն էր Յիսուս Մանուկին երեւումը, իր յափընտակուած մէկ վայրկեանին :

(Շարունակելի)

ՈՍԿԵՐ

ՏԻՊԱՐ ԿԻՆԸ ԸՍՏ ԼԵՄՈՒԷԼԻ ՄՕՐ

(Շար. Նախորդ Բէւէն Լ ԳԵՂ)

Լեմուէլի մօրը յանձնարարած կինը ոչ միայն չանող, խնայող ու անտեսող է, հապա՛նաւ գթած ու ողորմած է, Նա երբեք ժլատ կամ անձնատէր չէ : Իր ձեռքը միայն իրեններուն համար չի գործեր, իր միտքը իրեններով միայն չզբաղիր, իր սիրտը միայն իրեններուն համար չի բարախեր : Զբաւոր տնակը, կարօտեալը, որրեւարին անոր գթատ սրտին մօտ կ'ապրին : Անոր գթոյն եւ սիրոյն ճառագայթները ընտանեկան որմերէն դուրս հեռաւոր սահմաններու մէջ կը տարածուին : Գթութեան մայրն է : Կարօտեալին հանգէպ չի գոցեր իր դուռը, իր սիրտը : Վեր ձեռքը աղքատին կը բանայ եւ կարօտներուն կ'երկնցնէ : Իր սիրտը բնաւ չի թողարարեր իրեն օր զանոնք կորսովից եւ անմխիթար ետ դարձունէ : Բաժին պահած է անոնց իր ձեռքաց վաստակէն : Կու տայ, կ'ողորմի եւ անոնց վշտին դառնութիւնը կը մեղմէ, անոնց վիշտը ուրախութեան կը փոխէ, անոնց վիշտը իր ցաւը կ'ընէ եւ անոնց սփոփանքը իր ուրախութիւնը : Ահա կինը որ մարդկութեան գորովաւից մայրն է : Մարդկային չքաւոր ու տառապող մասը գթացող կիներու կը կարօտի, եւ ահ, որ-

չափ մխիթարական է տեսնել թէ այսպիսի ողորմած եւ գթասիրտ կիներէ բոլորովին գուրկ չէ մարդկութիւնը : Կան մինչեւ իսկ չքաւոր այրիներ՝ որ թէյը առանց չաքարի կը խմեն, գէթ իրենց չաքարովն առաւել կարօտեալ մը սփոփելու : Գանի՛ զանի այրիներ այսօր մարդասիրաբար եւ անձնուրացութեամբ ինքզինքնին զրկած են ու կը զրկեն գանձանակին մէջ իրենց լուսման նետելու, որ հոն ծնողազուրկ որբ մը ապրի : Ազնիւ տիկին, երբ կը լսես ու կը կարդաս, սա կարգի չքաւոր կիներու այնքան անձնուրացութեամբ կատարած գթասիրական եւ մարդասիրական գործը, փափկիկ սրտիդ վրայ ինչ տպաւորութիւն կը թողու արդեօք, մանաւանդ դուք, որ հարստութեան պարգեւած բարիքներու մէջ կը յղիանաք, դուք որ կը վայելէք ձոխ եւ առատ, արգեօք կը յիշէք, կը մտաբերէք թէ ձեր ընտանիքէն դուրս՝ եղբայրներ, քոյրեր ալ կան՝ որոնք ձեր գթասիրտութեան պարգեւին կը կարօտին, դուք անոնց համար ինչ անձնուրացութիւն կրցած էք ընել :

Բայց այսչափով չամբողջանար առաքինի կնոջ այդ սքանչելի պատկերը : Անիկա կը միացնէ իր անձին մտքի արթնութիւնը, հեռատեսութիւնը : Հեռատեսել, մտածել ու հաշուել, որպիսի հրապուրիչ եւ գովելի ձիրք մ'է կնոջ մէջ : Անիկա կը հաշուէ տարուան եղանակները, գիտէ ցրտառարսուռ ձմրան սառեցուցիչ բնաւորութիւնը եւ կանխաւ կը պատրաստուի անոր դիմադրաւելու : Իրեններուն համար չի վախնար օտո ձմեռին հասնելէն եւ ցուրտ քամիներուն փչելէն, զի «կրկին հանդերձներ» պատրաստած է անոնց : Այսպէս է մտածող եւ հեռատեսող կինը, ինչպէս կանխաւ կը գուշակէ եւ կը գգուչանայ : Զարիքը կը կանխատեսէ եւ կ'արգիլէ զանի : Գզդարարողի եւ խրատաւորի պէտք չունի : Կը հաշուէ մինչեւ իսկ կարելիութիւններն ու հաւանականութիւնները եւ ըստ այնմ կը կարգադրէ իր ընելիքն ու կը վարէ իր գործերը : Կը մտածէ իր զաւակաց թունաւորութիւն կարելիութիւնը եւ անոնց հասողութենէն հեռի կը պահէ զեղին շիշը : Կնոյ կրակէն բռնկելու հաւանականութիւնը կը տեսնէ եւ զանի կրակին քով առանձին չի թողուր : Կը հաշուէ այսպէս նաեւ բարոյական կարելիութիւններ : Կնոյ ամէն մէկ գործը, արարքը, ընթացքն ու վերաբերումը, հեռատեսութեամբ խորհրդաւորութիւն մը ունին : Զի կատարեր գործ մը որ անխորհուրդ ըլլայ : Հարցուր անոր, ինչո՞ւ գացիր զաւակիդ խաղերը զաղտնի դիտելու : Նա պիտի ըսէ քեզ, Գանգի անոր ինչապէս կար խաղով մը զբաղելը մտաբերած է : Բայց ի

վայ, երբ կինը կարճատես է, երբ անխորհուրդ է, ամէն քայլափոխի սխալ մը եւ ամէն սխալի չարիք մը կը պատճառէ :

Առաքինի կինը լաւագոյն ազդեցութիւն մը ունի իր էրկանը վրայ : Իր չքնաղ նկարագրէն բան մը կու տայ, կ'ընկերացնէ իր էրկան կեանքին ու կենցաղին՝ նշանակելի եւ ուշագրաւ, եւ այնպէս անէն դուրս՝ արտաքին աշխարհի ընկերականութեան մէջ կը ղրկէ : Մի փնտռէք զանի հոն, ուր ընկերականութեան պարկեշտ ու պատուաւոր մասը չայցելեր : Նուազող եւ օտորին ընկերակցութեան հետ բաժին չունի : Անիկա հոն է ուր քաղաքին ծերերն ու պատուաւոր դատակարգը կը ժողվուին : Հոն՝ կը ճանչցուի անիկա : Դիտեցէք ոտքէն մինչեւ գլուխը : Կոկիկ, մաքուր ու վայելուչ է : Անոր վրայ արթուն եւ հոգատար կնոջ մը խնամքն է որ կը փայլի : Նա իր կենցաղին մէջ աղնուացած եւ պատկառելի բան մ'ունի, հասարակաց յարգանքն ու համարումը կը վայլէ : Նուազող գործերու եւ անպարկեշտ շահերու չի զիջանի : Շոտայ, ունայնամիտ եւ պէրաւէր կնոջ մը կործանիչ ընթացքով պարտքի եւ անանկութեան անպատուութեանը ենթարկուած չէ : Իր առաքինութեամբն ու կատարելութեամբը համալուծուած կնոջ մը այրն է : Իր կնոջը համար նկուռն չէ բնաւ, համարձակ է ամէն ուրեք : Անպատուութեան մութ չկայ անոր ճակտին վրայ : Ոչ ոք կրնայ անպատիւ բան մը փսփալ իր ետեւէն :

Այս ամենուն հետ ուրիշ ինչ առաւելութիւն կ'ուզէիք որ ունենար այդ գովուած ու յանձնարարուած կինը : Լեմուէլի մայրը խօսելու իմաստութեամբն ալ կ'օժտէ անոր շրթները, եւ ո՞վ պիտի ըսէ թէ պէտք չունէր կինը ատոր : Կնոջ լեզուն խելու, զանի համրութեան մատնելու անարդարութիւնը չընէր բնաւ, որպէս ըրած է չատ հեղ ու տեղ յոռի մտածումը եւ կոյր նախապաշարումը : Խօսելու իրաւունքը կու տայ անոր . բայց իմաստութեամբ կը յատկանիչէ խօսիլը . Անիկա իմաստութեամբ կը բանայ իր բերանը : Խօսելէ առաջ կը խորհի, կը հաշուէ, կը կոկէ եւ կը գտէ խօսելիքը եւ կը չափէ խօսքերը : Անոր իմաստութիւնը ոչ միայն խօսքերը կ'առելու մէջ է, հապա նաեւ կը հաշուէ թէ որո՞ւ պիտի խօսի, ծերի՞ թէ երիտասարդի, իմաստունի՞ թէ յիմարի, հորուստի՞ թէ աղքատի, այրերո՞ւ թէ կիներու, պատուաւորներո՞ւ թէ անպատիւներու : Ու երբ հարկ սեպէ, կը խօսի . իսկ եթէ ոչ՝ լռելն ալ իմաստութիւն կը համարի : Բայց երբ կը խօսի՝ իմաստութիւն կը փնտէ իր շուրջը, շուրաւծը՝ խորհուրդ եւ թելադ-

րութիւն կը գտնէ անոր մէջ, մոլորածը ուղիղ ճամբայ մը, անփորձը խրատ մը, տրտմալը սփոփանք մը : Կատաղի բարկութեան փրփուրներն ալ կը ծնդին անոր բարբառին մեղմ շունչին տակ : Անիկա անպիտան խօսք չունի իր շրթներուն վրայ . երբեք չսիրեր չաղակրատել, թէեւ շատերը զայն կնոջական հրապոյր ու հմայք ալ համարին : Իր հրապոյրը անիկա իր խօսքերու կատարելութեանը եւ իմաստութեան մէջ կը փնտռէ : Զի զրպարտեր, չի բամբասեր, չի վշտացներ, վերջապէս չի խօսիր ոեւէ խօսք որ կատարեալ կնոջ մը պարկեշտութեան ու արժանապատուութեան անվայել համարի :

Բայց ցաւալին այն է թէ ամէն կին խոհեմ չէ եւ խօսելու իմաստութիւնը չունի : Շատ անգամ յիմարներ են անոնք, բերան կը բանան խօսելու եւ չեն գիտեր ինչ կը խօսին եւ որո՞ւ : Հոն ուր լռել պէտք էր իմաստութեամբ՝ կը խօսին յիմարաբար . իսկ հոն ուր խօսիլ պէտք էր իմաստութեամբ՝ կը լռեն յիմարաբար : Այսպէս ոչ տեղը գիտեն ոչ ժամանակը . որպիսի մեծ չարիք, դժբաղդութիւն եւ նախատինք, երբ կնոջ քով խօսելու իմաստութիւնը կը պակսի : Երբեմն անոնց անխորհուրդ խօսքերը իրենց համար ցանցեր են որմէ բռնուած կ'անպատուութիւն՝ իրենց կնոջական համեստութիւնը վրայ տալով : Քանի՞ քանի պարկեշտ ու պատուաւոր մարդեր ամօթահար վար կը ծռեն իրենց գլուխները իրենց կիներուն անմտօրէն խօսած խօսքերուն համար : Քանի՞ քանի հոգեւոր կարող եւ պատուաւոր պաշտօնեաներ եկեղեցւոյ մը եւ կամ ժողովուրդի մը պաշտօնէութեանը անյարմար կը դառնան սոսկ իրենց կիներուն խօսելու իմաստութիւնը չունենալուն համար :

Երբ պիտի օթափին, ու երբ պիտի ամչան խօսելու իմաստութիւնը չունեցող կիները : Երբ պիտի սովորին հաշուել չարիքը, անարգութիւնը, նախատինքն ու անպատուութիւնը որ տխմարութեամբ խօսուած խօսքերու դժբաղդ հետեւանքն է :

Ազնիւ կիներ, եթէ համեստութիւնն ու պարկեշտութիւնը ձեր պաշտելի շնորհներն են, վարժեցէք ձեր լեզուն իմաստութեամբ խօսելու, օովրեցէք միայն այն բառերը, ճճերը եւ առաջուածները որ կնոջական պարկեշտութեան, փափկութեան, բարեկրթութեան կը վայելն : Մի օովրիք եւ արտառանք ձեր փափուկ շրթներէն այն բաներն ու ճճերը որ կնոջական համեստութիւնը կը խլեն եւ կը մերկացնեն ձեզմէ : Մի մոռնաք, ամէն ուրեք եւ ամէն անգամ երբ խօսիլ կ'օտիպուիք, թէ կիներ էք : Եթէ կոչուը, տգեղը եւ անհամեստը այրերու չեն յարմարիր, հապա ո՞րչափ աւելի դե-

դեցիկ եւ փափուկ սեռին որ մարդկութեան առաւել պարկեշտ ու համեստ մասն ըլլալու կանչուած է։ Ամէջէք եւ վար նայեցէք, երբ իմաստութեամբ խօսիլ չէք գիտեր եւ երբ ձեր խօսքերը ձեզի եւ աշխարհին բարիքի փոխան չարիք եւ փառքի ու պատուոյ փոխան առօթ ու նախատինք կը բերեն։

Ասոնք չեն սակայն ամէնը որ կ'ամբողջացնեն կատարեալ կնոջ նկարագիրն ու պատկերը։ Ասոնցմէ առաւել թանկագին ու պատուական բան մ'ալ ունի իր մէջ, որ նախապէս յիշուած օրիելի յատկութիւնները վեր կը պահէ, կ'իշխէ անոնց եւ կը կառավարէ զանոնք եւ կը բարձրացնէ անոնց արժէքը։ Եւ ինչ կրնար ըլլալ այն. — «Երբ ու երբեք»-ը, զոր ունի առ Աստուած։ Ասանց Աստուծոյ վախին կիներ չէ կարող արժանանալ պատուոյ եւ մեծարանաց այն մրցանակին, զոր ընկերակցութիւնը կու տայ անոր ի վարձատրութիւն։

Այո, չի կրնար կիներ բարձրանալ ազնիւ նկարագրի այն բարձունքը, ուր աշխարհը զմայլանքով մը զայն գիտելով՝ անոր հասցէին գովեստներու գովեստը կ'ուղղէ՝ ըսելով, «Շատ ազնիւներ առաքինի եղան, բայց դուն ամենէն գերազանցը եղար»։

Ով կին, կրնաս պահ մը հպարտանալ վաղաթառմ գեղովդ, կրնաս հրճուիլ ու պանծալ պահ մը վայելչութեամբ եւ պատրել աչքեր ու կորզել հրապոյր մը, իսկ տակաւին չես արժանանար այն անկեղծ յարգանքին եւ մշտափոփոթ օրիոյն զոր պարկեշտ մարդկութիւնը կու տայ ազնիւ նկարագրին։ Մարդիկ կը հաւնին վայելչութեան, կը ներբողեն գեղեցկութիւնը, բայց կը փառաբանեն եւ կը պաշտեն առաքինութիւնը Աստուածավախ կնոջ։

Երանի կնոջ որուն համար, կ'ըսուի, «Շատ ազնիւներ առաքինի եղան, բայց դուն ամենէն գերազանցը եղար»։

Խարբերդ

ԱԼԵՔ ՍՕՏՕ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

ԻԿ ԴԱՍ, ՏՈՒՆԻՍ 11

Յարոյցեալ Քրիստոսի պարգաւը (Յայր. Ա. 10-20)

Ոսկեղէն համար. Յայր. Ա. 18։

Յայտնութեան գիրքը գրողը Յովհաննէս առաքեալն էր։ Շատ անգամ կրկնուած եւ շատ յատակ է վկայութիւնը զոր նախնի Քրիստոսեայ հոյրեր կու տան այս մասին։ Գիրքին հեղինակը ինքզինք կը կոչէ լոկ «Յովհաննէս»։ Այդպէս պիտի չընէր, եթէ օրիելի առաքեալէն տարբեր բայց անոր անունակից մէկն ըլլար, քանզի ան էր հանրածանօթ Յովհաննէսը։ Կ'ըսէ նաեւ թէ Պատմոս կղզիին մէջ էր։ Եկեղեցական նախկին պատմութիւնն ալ

կ'ըսէ թէ Յովհաննէս առաքեալ հոն աքսորուած էր։ Թղթին գրուելուն ժամանակն էր հաւանօրէն 95-97 յետ Քրիստոսի։ Գալով գիրքին նշանակութեան, մեկնիչներէ ոմանք կ'ըսեն թէ իր մարգարէութիւնները գրեթէ կամ ամբողջովին կատարուած են արդէն։ Ուրիշներ կ'ըսեն թէ այն մարգարէութիւնները գրեթէ ամբողջովին Քրիստոսի երկրորդ գալստեան յարակից դէպքերուն կը վերաբերին։ Դարձեալ ուրիշներ այս մարգարէութիւններուն մէջ կը տեսնեն եկեղեցւոյ վիճակին պատկերը առաջին դարերէն մինչեւ ժամանակի վախճանը։ Մեկնութեան այս հարցին մանրամասնութիւններուն մէջ չենք կրնար մտնել։

Հմր. 10։ Հ-ԷԻՆ ԻՅ ԳԵՄ ԵԿՄ։ Յովհաննէս մարգարէական տեսիլքի մէջ էր երբ իր խորհուրդները աշխարհէ վերացան եւ հոգեւոր բաներու վրայ կեդրոնացան։ Սբ. Հոգիին ազդեցութեան ներքեւ էր, անով լեցուած եւ կենդանացած։ Կէր-ի՛ օրը։ Այս էր անտարակոյս շարթուան առաջին օրը։ Յովհաննէս, իբր Հրեայ, այսպէս պիտի չխօսէր Հրէական շարաթիւն վրայ։ Մեր կիրակի բառը Յունարէն բառէ մը կու գայ, որ Տէրունական կը նշանակէ։ Կը վայլէ որ Տէրոջը մեռելներէն յարութիւն առնելուն օրը իր անունով կոչուի։ Եւ Աստուծոյ ծառաներէն քանիններ Տէրոջը օրը սուրբ պահելու միջոցին ճոխ տեսիլներ ունեցած են հոգեւոր բաներու։

Հմր. 11։ Յովհաննէս նախ ձայն մը կը լսէ այնքան բարձր որ չկրնար անոր ուշադրութիւն չընել։ Խօսողը ինքզինք կը կոչէ «Ալֆա եւ Օմեղա», Յունարէն այբուբենի առաջին եւ վերջին գիրերը։ Ի յաւիտենից մինչեւ ի յաւիտենիս է ան։ Անով օկիգը առին ամէն բաներ եւ անով պիտի գտնեն իրենց լրումը։ Անհրաժեշտ չէ կարծել թէ Յովհաննէս այն կիրակի օրը տեսաւ այս գիրքին բոլոր տեսիլները, եւ անշուշտ այն ժամանակ չգրեց ամէնը։ Բայց կարելի է որ ամէնքը գրուեցան Յովհաննէս Պատմոսէ մեկնելէն առաջ։ Լուսանցքին մէջ նշանակուած «Ասիա» բառը սահմանափակ առումով գործածուած է փոքր Ասիոյ մէկ մասին համար որ Եփեսոսի շուրջ կը գտնուէր։ Եթէ Քրիստոսեայ եկեղեցիներէն աւելի եկեղեցիներ կային այն ժամանակ, բայց առնձն զլիաւորներն էին այն գաւառին մէջ ուր Յովհաննէս սպրած ու գործած էր։ Եթէն է կատարելութիւն խորհրդանշող թիւը եւ թերեւս այս է եթէ եկեղեցիներ յիշելու մէկ պատճառը։ Ասոնց զրկուած պատգամը ամէն դարու եւ ամէն եկեղեցիներու օգտին համար էր։

Հմր. 12։ Յովհաննէս ձայնը լսելով կը դառնայ

որ խօսողը տեսնէ : Կը տեսնէ նախ եօթը աշտանակ, եօթը եկեղեցիի նշանակ : Եկեղեցիները լոյս չեն իրենք : Քրիստոս է աշխարհի լոյսը, եւ եկեղեցիները այդ լոյսը կրողներ են :

Հմր. 13. Որդւոյ յաւրոյ նման : Այս է Քրիստոսի մարգարէական անուններէն մէկը (Դան. է. 13) : Եւ Քրիստոս շատ անգամ գործածեց զայն իրեն համար : Պէճնաւոր պարսեանը Քահանայապետին պատմութեան էր : Քրիստոս է մեր երկնաւոր Քահանայապետը : Ուրիշ քոյն էր արքայապայել անգործութեան նշանակ :

Հմր. 14. Մազերու ճերմակութիւնը յաւիտեանակամութեան խորհրդանշան է, նաեւ մաքրութեան եւ փառքի : Քրիստոս է ճշինաւորացը, քայց իր ձիւնափայլ զուարթ տկարութեան նշանն է : Աւելիք իշխէ քոյն յէս : Այս կը նշանակէ ամենագիտութիւն, նաեւ Քրիստոսի անաւոր բարկութիւնը՝ հաւատարմութեամբ զԱստուած չպաշտողներուն դէմ :

Հմր. 15. Կրակի պէս փայլող ոտքերը պայծառութիւն եւ շքեղութիւն, թերեւս նաեւ ամրութիւն եւ զօրութիւն կը ցուցնեն : Իր ձայնը լսելի պիտի ընէ : Սարսափելի է այն, երբ մեղքը զատապարտէ : Անդիմադրելի է եւ կը հարկադրէ հնազանդութիւն :

Հմր. 16. Համար 13ի մէջ Քրիստոս կը ներկայանայ աշտանակներուն մէջտեղ : Միշտ իր եկեղեցիին եւ իր ժողովրդին մէջ է ան : Իսկ այս համարին մէջ կը գտնենք զինք՝ ձեռքը եօթը լուսաւոր առած, այսինքն իր պաշտօնեաները՝ շրջապատուած իր նախախնամութեամբ եւ իր պաշտպանութեան ներքեւ : Սուրին հատու ըլլալը նշան է Քրիստոսի խօսքերուն խորթափանց բնութեան : Անամպ աւելը, որ ամէնէն պայծառ բանն է, միակ յարմար խորհրդանշանն է Քրիստոսի փառքին պայծառութեան : Քրիստոս է հոգեւոր ամէն լոյսի աղբիւրը :

Հմր. 17. Յովնանու անկարելի էր զիմանալ այն պայծառ եւ ակնախտեղ զէմքին տեսքին : Թերեւս լոկ վախ չէր անոր զգացումը, այլ եւ յափշտակութիւն մը այնչափ բռնուն՝ որու մահկանացու մը չէ կարող տոկալ : Քրիստոս, երբ իր յարութենէն ետեւ երեւցաւ իր աշակերտներուն, ծածկեց իր փառքը : Յովնանու այս տեսեան մէջ ասկայն իր երկնաւոր փառքին բոլոր պայծառութեամբը երեւցաւ : Երբ զինք տեսնենք ինչպէս որ է, իրեն պիտի նմանինք : Մենք ալ այսպիսի փառք պիտի ունենանք : Քրիստոս իր ծառան որտապընդեց՝ սիրալիր պաշտպանութեան իր ձեռքը անոր վրայ դնելով : Միայն մեղաւորները եւ ապստամբները ունին վախնալու պատճառ Քրիստոսի ներկայութեան մէջ :

Հմր. 18. Քրիստոս է Կենդանին : Մարդիկ եւ հրեշտակներ ալ կենդանի են, քայց Քրիստոս է ան

որ կեանք ունի իր մէջ եւ ուրիշէ չէ ընդունած զայն : Ինքն է ամէն կեանքի աղբիւրը : Ես ալ եմ որ յաւրոյ : Հարկաւ Յովնանու համար քաջալերական եղաւ գիտնալ թէ այս փառաւոր էակը այն Տէրն էր, զոր խաչին վրայ մեռած եւ յետոյ մեռելներէն յարութիւն առած տեսած էր : Ան այլեւս մահ պիտի չճաշակէ, քանզի յաւիտեան կենդանի է : Պիտի չճաշակեն նաեւ այնպիսիները զորոնք ինք կը յարուցանէ մեռելներէն : Մահաւոր ու քոյն չեն քանակները : Դժոխքի համար գործածուած քառորդեան չէ, այլ Հատէս կամ սանգարամետը, մեռեալ ոգիներուն տեղը : Քրիստոս իշխանութիւն ունի մահուան եւ գերեզմանի վրայ : Ինք յաղթեց մեր ամէնէն անարկու թշնամիին :

Հմր. 19. Յովնանէս սարսափէն ազատուած կը պատրաստուի ամբողջովին կրել իր տեօթիները, թէ՛ եկեղեցիներուն արդի վիճակին վերաբերողները եւ թէ՛ անոնք որ յետոյ տեղի պիտի ունենային :

Հմր. 20. Եկեղեցիները աշտանակներն են, եւ իրենց քարոզութեամբ եւ սուրբ կեանքով բարձր կը բռնեն Քրիստոսէ եկող լոյսը, որպէս զի ամէնքը տեսնեն ու ճանչնան զայն : Եկեղեցիներուն հրեշտակներն են իրենց պաշտօնեաները կամ հովիւները : Ունենք ասով հասկցած են իրական հրեշտակներ, որոնք եկեղեցիներուն կ'ապաստարեն, թէեւ անոնցմէ չեն տեսնուիր : Սակայն Տէրն իր պատգամը հրեշտակներուն պիտի չղրկէր մահկանացուի ձեռամբ, եւ եկեղեցիներուն մեղքը օտար հրեշտակներուն վրայ պիտի չղրուէր : Հրեշտակ բառն հոս անսովոր առումով մը կը գործածուի : Բայց գոհացուցիչ միակ բացատրութիւնը այն է, որու համաձայն հովիւները կ'ակնարկուին անով :

ԱԶԴԵՐ

Լանկայի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան կողմէ կը ծանուցուի թէ Մայիս 22ի (Հ. Տ.) կիրակին Հոգորդութեան Ս. Խորհուրդը պիտի կատարուի Պայպըլ Հառուսի մատրան մէջ Ժամը 8ին (Ը. Թ.) : Սեղանին պիտի սպասաւորեն Վեր. Ա. Պ. Շմառնեան եւ Վեր. Տր. Մ. Պօէն : Եղբայրներ եւ քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱԶԱՐԸ

Յետաձգուած է, եւ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 6/19ին Պրուսայի մէջ : Կը խնդրուի զրկել այլեւայլ ձեռագործներ եւ իրեղէններ : Անոնք որ մասնակցած չեն օոյն որբախնամ ձեռնարկին, անա յարմար պատեհառիթ մը : Գարբիէլ էՖ. Ս. Գարբիէլեան կ'ընդունի ոեւէ նուէր : Հասցէ՝ Թիւ 27, Պայպըլ Հառուս, Կ. պոլիս :

5—3

Գ. ՊԱՆՏՈՒՐԵԱՆ

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով տեղի պիտի ունենայ վաղը Ժամը 7½ին (Ը. Թ.) ի Բէսթ, Գուսպափու : Նիւթն է, Յովն. ԺԵ. 4 :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրատաղի. Պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ թէ շնորհիւ վեհ. Սուլթանին ամէն ոք կարող է ձրիապէս պատուաստուիլ թաղապետական բժշկանքի աշխատանքի. — Կը խորհուի շէպէճիի, Բէշէի եւ Փիրինճիի ակերէն ալ ջուր բերել տեղւոյս քնակիներուն խմելու ջուրը առատացնելու համար. — Ինչպէս ցարդ կ'ըլլար գաւառներու մէջ, նոյնպէս Պոլսոյ մէջ սրճարանի, գինեւան, բաղնիքի, ճաշարանի նման հանրային շէնքեր բոշկական մնայուն հսկողութեան պիտի ենթարկուին ծածուկ հիւանդութիւններու դէմ հսկելու համար. — Արեւելեան Դրամատունը բացուեցաւ Քրէտի Լիոնէի պաշտօնեաներէն Յակոբ էֆ. Փարլաւանի տնօրէնութեամբ. — Այս շաբթու քանի մը հրդեհներ ծագեցան, երկուքը մանաւանդ շատ աղետաբեր. Առնց մին պատահեցաւ Բերայի կողմը Քիւչիք Փանկաթիի մէջ, ուր 45 տուն այրեցան եւ քանի մը ուրիշներ փրցուեցան, մին ալ Ոսկեղջիւրի վրայ Ելուպի կողմը, ուր 6 տուն, 18 խանութ, 1 դպրոց, 1 փուռ եւ 1 բաղնիք այրեցան:

Նահանգներ. Անցեալ օր Դոսովայի շրջակայքը Սերպիացի եօթը եւ Մանասթըրի շրջակայքը Պուլկար հինգ աւազակ սպաննուեցան Օսմ. զօրաց հետ ընդհարման մը միջոցին. Ֆլորինայի մօտերն ալ 52 Պուլկար ձերբակալուած, 3 սպաննուած եւ 5 ալ վիրաւորուած են. Դարձեալ, Բէսէնտիրէի մէկ վանքին մօտերը 25 աւազակ սպաննուած, 1 վիրաւորուած եւ 4 ձերբակալուած են. — Բոււնէիի նահանգներուն Ընդհ. զինուոր զինական պաշտօնով Սէրէլ գացած է, Սէլանիկի կուսակալն ալ Գաւալա, ուրկէ պիտի այցելէ Ախորոզ եւ յետոյ պիտի դառնայ իր պաշտօնատեղին. — Պանարմայի նահանգստին աւարտած մասը 66 մեթր է եւ առժամայ ընդունելութիւնը կատարուած է: Մնացեալ մասին ալ շինութիւնը փութով առաջ կը տարուի. — Ամսոյս 8ին եւ 9ին երկրաշարժի ցնցում զգացուած է Ճուժաի Պալայի մէջ, 14ին ալ Սարբերդի մէջ առանց վնասակար հետեւանքի. — Ատանայի Սիհան գետին ողողումներէն քանդուած թուրք պիտի նորոգուի մօտակայ տիպար ագարակը վտանգէ պահպանելու համար, եւ ծախքը նոյն ագարակէն պիտի հոգացուի. — Պիթիօի նահանգին հեռագրական կայան չունեցող գաւառներուն մէջ նոյնպիսի կայաններ պիտի հաստատուին. — Հիւսիսային երկաթուղիին Հայֆայի գծին վրայ երկաթ

ձողերու ղեւեղումը Հայֆայէ մինչեւ 89րդ հազարամեթրը աւարտած է. — Իզմիրի նահանգստին մէջ քարափի մը շինութեան ձեռնարկուած է. — Էնկիւրիէ կը գրուի թէ նպատաւոր անձրեւներուն շնորհիւ յուսալի է որ արմտիքի հունձքը այս տարի լաւ ըլլայ. — Սամոսի իշխանը անցեալները իշխանապետութեան ժողովը բանալուն առիթով ըսաւ թէ խիստ խնայութիւն պէտք է ի գործ դնել, քանի որ նախապէս կ'ընտրուած փոխառութիւններուն համար պարսին տարեկան 300,000 դահ. վճարել, եւ առաջարկեց տեղային զրամատուն մը հաստատել:

Այլ-այլ. Անսալտո նաւագործարանը հեռագրեց Մովային պաշտօնատան թէ յանձնարարուած եօթը ծովագործակրահայածներուն շինութիւնը աւարտած է եւ յանձնման գործողութեան համար առաքելի պաշտօնեաներուն կ'սպասուի. — Օսմ. ծովեղբայրներու պաշտպանութեան յատկանալի 24 թնդանօթակիրներուն մէկ մասը Ֆրանսայի մէջ պիտի շինուի, իւրաքանչիւրը 180 ոտք երկայն, 33 լայն եւ 18 խոր. Պիտի ունենան մէյմէկ ծխնելոյզ, երկերկու կայմ եւ ժամը 14 մղոնի արագութիւն (առագաստի միջոցով ալ 8 մղոն), նաեւ թնդանօթներ եւ ծովագործարանը արձակելու շարժուն խողովակներ. — Հոռմի մէջ գումարելի երկրագործական միջազգային համաժողովին ներկայ պիտի գտնուին տեղւոյն բոլոր դեսպաններն ալ. Ուստի Կայս. հրաման մը կ'արտօնէ տեղւոյն Օսմ. դեսպանը նոյն համաժողովին նիստերուն ներկայ ըլլալ. — Իզմիր-Այաթի երկաթուղին 104 հազարամեթր ալ պիտի երկարի, այսինքն մինչեւ Էկիրտիրի լիճը, եթէ մենաշնորհին պամանատմին վրայ 15 տարի աւելցուի. — Բայագ-Համայի երկաթուղին մինչեւ Հալէպ երկարելու պայմանագիրը վաւերացուեցաւ. — Մէրսին-Թարսուս-Ատանայի երկաթուղիին անցեալ տարուան գումար հասոյթը 25,408 Անգլ. ոսկի եղած է. 1,000 ոսկի պիտի յատկացուի պահեստի զրամագլխին, 3,500 ալ արժէթէթերու գլխավճարին. — Կ. պոլիս-Բէօզթէն-ճէի հեռագրապարանի ընկերութեան կեդրոնատեղին Բերա պիտի ըլլայ եւ անօրէնէն զատ բոլոր պաշտօնեաները Օսմ. հպատակ պիտի ըլլան. — Պուլկարիայէ Թուրքիա եւ Թուրքիայէ Պուլկարիա ներածուած կամ արտածուած ապրանքներուն մեկնատեղիի վկայագիրները զրոյմաթղթէ զերծ պիտի ըլլան. — Տարտանէի Եոյն երեւելիներէն մին 16,000 ֆրանք նուիրած է քաղաքին մէջ արական վարժարանի մը շինութեան համար. — Զեռնհաս պաշտօնատան ծրագիր մը մատուցուած է սերի պատրաստութեան յատուկ Զուլիգերական գործիքներ բերել տալու եւ պէտք ունեցողներուն բաժնելու համար:

Բողոք. Ժող. Սկովտացի աւետարանիչ Մր. Մաք-
նիլ Իզմիրէ վերադարձաւ եւ վաղը ժամը 4ին (Ը.
Ե.) Անգղիախօսներու պիտի քարոզէ Բերա Իւնիոն
Ֆրանսէզ սրահին մէջ: — Պարտիզակի Բարձր.
Վարժարանին այժմու տնօրէն Մր. Ալէն, Կ. պոլսոյ
Հայ Աւետ. Եկեղեցիին հովիւ Վեր. Ա. Շմաւոն-
եան եւ եղբայրը Արչակ էֆ. երկուշարթի մեկնեցան
գրօտական պտօյտ մը կատարել Իզմիրի լիճին կող-
մերը: — Նորապսակ Տէր եւ Տիկին Տաղլեան
նոյն օր իրենց բնակատեղին (Մարտուան) ուղեւո-
րեցան: — Անաթոլիա Գոլէճի աշակերտներէն Կեսա-
րացի Պ. Հրանտ Շիմշիրեան փետր. 8ին մեռած է
նոյն հաստատութեան մէջ 19 տարեկան, եւ մարմի-
նը թաղուած է տեղւոյն Լուս. Հայոց գերեզմանա-
տան մէջ: — Ամերիկեան թերթէ մը ուրախութեամբ
կիմանանք թէ Աշակերտական միսիոնար Վեր.
Գէորգ Շիմանեանի որդին Մր. Ճոն ամսոյս 3ին
50 տարւար արժողութեամբ ոսկի չքաղբամ մը ա-
ռած է իբրեւ առաջին մրցանակ առնախօսու-
թեան: Տարեկան այս մրցումը, որ 15րդն է, Վեր-
ճինիոյ համալսարանին մէջ տեղի ունեցած է: Ա-
նոր կը մասնակցին Միաց. Նահանգներու հարա-
ւային գլխաւոր համալսարանները եւ գոլէճները
միայն, որոնք առնախօսական ընկերակցութիւն
մը կազմած են: Մր. Ճոն Վերճինիոյ համալսարա-
նը կը ներկայացնէր:

Հայ Լուս. Ժող. Պատրիարք Հայրը Հապէշ պատ-
ուիրակութեան յանձնեց Մէնէլիք Կայսեր ուղ-
ղուած Ֆրանսերէն գիր մը, որով շնորհակալու-
թիւն կը յայտնէ Հապէշապոստին մէջ Հայոց ցուց-
ուած համակրութեան եւ պաշտպանութեան հա-
մար եւ կ'օրհնէ Կայս. գերդաստանը: — Կիլիկիոյ
Կաթողիկոսին յատկացուած 2,250 դահ.ի ամա-
թոշակը Ատանայի նահանգային անուակէն պիտի
վճարուի: Կիլիկեան թեմերէն ընտրելի 10 ուսա-
նողները Ատանայի, Հալէպի եւ Էնկիլիւրիւի պե-
տական վարժարաններուն մէջ պիտի կրթուին:
— Բալուցի ճարտարապետ մը Պատրիարքարան
գիմած է Խոշմաթ գիւղի դպրոցին ու եկեղեցիին
կտակելու համար Իւսկիւտարի մէջ գտնուող իր
երկու քարուկիր տուները, որոնց համագու-
մար արժողութիւնն է 6-7 հարիւր ոսկի: — Արեւ-
ելեան Լեզուներու Լազարեան ձեմարանէն կը
տեղեկագրուի թէ Սարգիս արքայսկ. Հասան-Ջա-
լալեանի կողմէ թողուած գումարը, որ սնցեալ
տարւոյ սկիզբը 92,250 բուպլ էր, այս տարւոյ
սկիզբը 95,150ի բարձրացած է եւ դեռ պիտի պահ-
ուի Մոսքուայի նահանգային գանձարանին մէջ
մինչեւ որ 12 միլիոնի հասնի իբր 100 տարիէն:

— Երուսաղէմի վանքին ելեւմտական նախորդ
տեսուչ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Մագոսուեան չորեք-
շաբթի մայրաքաղաք ժամանեց: — Ատիս Ապա-
պայէ Ապրիլ 17/30 թուականով կը ծանուցուի
Մենելիք Կայսեր արհեստանոցի վարպետներէն
Պոլսեցի Յակոբ Մարլեանի մահը, որ արեւելու
թեան հետեւանք կը ներկայացուի: Հանգուց-
եալը լեզուագէտ էր եւ լաւ ապարէզ ունէր,
կ'ըսուի: — Ի գէպ է այս առիթով յիշել Ամերիկա-
բնակ Պոլսեցի վաճառական Թավչանճեան էֆ.ի գե-
ղեցիկ մէկ ձեռնարկը: Այդ անձը մրցանակներ կը
խոստանայ մինչեւ յառաջիկայ Հոկ. 1 (Ն. Տ.)
Թուրքիոյ Հայ թերթերուն մէջ արեւելութեան դէմ
գրուած լաւագոյն յօդուածներու հեղինակներուն
եւ զանոնք հրատարակող թերթերուն: Յօդուած-
ներու համար առաջին մրցանակն է 10 ոսկի Անգղ.,
երկրորդը 5, երրորդը 3նոց երկու, չորրորդը 2նոց
երեք, հինգերորդը 1նոց հինգ մրցանակ: Առա-
ջին մրցանակի արժանացած յօդուածն հրատարա-
կող թերթը պիտի ստանայ 10 ոսկի Անգղ., երկ-
րորդ մրցանակի արժանացածն հրատարակողը 5,
մրցանակաւոր յօդուած ամէնէն չափ հրատարա-
կողը եւս 5: Յօդուածագիրները իրենց յօդուածը
պարունակող թերթը պիտի ղրկեն ուղղակի սա
հասցէին. H. S. Tavshanjian, New York:

Հայ Կաթոլիկ Ժող. Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղ-
եան ի մօտոյ Հռոմ պիտի երթայ Պապին ներկա-
յանալ եւ Պալիոն ընդունելի Ն. Սրբութեան:

Աւետարան հրատարակ. Մայիս 20 (Ն. Տ.) Օ. Ռ. 400

Ցոբն, Անատոլու կրծք, Բելն, Եգիպտոս, պար-
քաշը 36-36½ փր., ըն- կր 77 դահ., Անգղիական
տիր, 40-41: 111, Բիզոն 42½ ֆրանք:

Ալի-բ, Էսքիշէհր գլը- Լոթիւ, Սեւ Մով, 100
մա. պարկը 74 դահ., քաշը — դահ., Սե-
Օտեսա (Ա) 93-96, (Բ) 86 ւանիկ 235-240:

-89, (Գ) 80-83: Սեւեւ, Անատոլու քաշը
Գալի, Անատոլու (Ա) քա- 43 փր.:

շը 27 փր., (Բ) 25½-26: Թիֆլիս, Էնկիլիւրի-Ենդ-
Բաբիւղ, Ռուս. Պոլսոյ դաւ քաշը 15-16½ դահ.:

համար զոյգ թիթեղ 27 Բաբիւ, Անատոլու գլըփ-
դահ.: մա քաշը 6½-7 դահ.:

Շապու, Թրիէսթէ կեն- Բաբիւ, Ատանա քաշը
դինարը 106 դահ., Ռու- -5½ դահ.:

սական 90: [ոսկի Ալիւն, Գարահիւար, Պա-
Սաբի, 100 քաշը 6½-6¾ րքէսիր 105-108:

Դրամակ. Մայիս 12/25 Օսմ. Միաց. Օ. Ռ. 96 04 Բուսի. Երկթղ. ֆր. 133 25

Մէճիտիլէ 108 4 Նաբուէտն 87 11
Մէթալիք 103 20 Դրիմից 51 03
Մանր արծաթ 104 30 Անգղ. ոսկի 109 34
Ռուսիոյ բոլ 89 30 Մանէթ 8 66

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պարբերաբար. Փարիզեան թերթ մը կը պատմէ խօսակցութիւն մը, զոր իր Թօքթօի թղթակիցն ունեցած է Ճափոնի նախկին վարչապետ Օքուժա կոմսին հետ: Կոմսը, հաշտութեան պայմաններուն վրայ խօսելով, ըսած է. «Ճափոն պիտի ընդդիմանայ հաշտութեան ամէն այն առաջարկներուն, որոնք զինադուլի կը նմանին եւ Ռուսիոյ թոյլ կուտան վրիժառութեան ձեռնարկել իր զինուորական ոյժերը վերակազմելէ ետեւ: Ճափոն ըլլալու է Մայրագոյն Արեւելքի մէջ խաղաղութեան պահապանը: Իր երկիրը, ըսաւ, գոհ պիտի չըլլայ Գորկայի վրայ գերիշխանութիւն հաստատելով, Լիաօթունկ թերակղզին Փօրթ Արթըրի եւ Տաւնիի հետ մէկտեղ գրաւելով եւ Սաղալին կղզին իւրացնելով: Հարկ է նաեւ որ Վլատիվոթթը, եթէ Ռուսական մնայ, լոկ առեւտրական նաւահանգիստ մը ըլլայ, եւ Մանչուրիա վերստանայ այն կացութիւնը, զոր ունէր Ռուսական գրաւումէն առաջ: Գալով պատերազմական տուգանքի խընդրին, որոշ կերպով չխօսեցաւ առօր վրայ: Այլ ըսաւ թէ Ճափոն տնտեսականապէս ուժաւորուելու է. կարող է դեռ 2 կամ նոյն իսկ 3 տարի ալ պատերազմը շարունակել առանց նեղուելու:

Հնդկաչինու ջուրերու Ֆրանսական նաւատորմին հրամանատար Մով. Տը Ժոնքիէն կը տեղեկագրէ թէ Աննամի ծովեզերաց ամբողջ երկայնքը պտրած է եւ Ռուսական նաւատորմի հետք իսկ չէ գտած: Թէ՛ Ռուսական թէ՛ Ճափոնական նաւատորմերուն ո՛րը գտնուիլը յայտնի չէ: Անոնց հրամանատարներուն ծրագիրներն ալ յայտնի չեն: Տարակուսելի է որ հրամանատարներէն ռեւէ մին փափաքող ըլլայ անմիջական նաւամարտի: Իսկ Ռուս ծովակալը չէ կարող նաւամարտի բռնադատել իր հակառակորդը՝ առանց դեզերելու այնպիսի ջուրերու մէջ, որոնք վտանգաւոր դարձուած են ականներու միջոցով: Կարելի է որ երկու նաւատորմերը զիրար չգտնեն այն սաստիկ մշուշներուն պատճառով, որոնք առ հասարակ կը պատահին այդ ջուրերուն վրայ: Եթէ Մով. Բոժտէսթվէնսքի Վլատիվոթթը հասնի, խոշոր աւազան մը պիտի գտնէ պատրաստ, ուրիշ երկուք ալ չինուելու վրայ, որոնք չեն կրնար լինալ այս տարի: Կրնայ մեծ վնաս տալ Ճափոնի առեւտրական նաւերուն, բայց չկրնար զՃափոն արգելել իր բանակները զօրացնելէն եւ, նոյն իսկ եթէ հաղորդակցութիւնները խզուին բաւական ժամանակ, Մարաշխոտ Օյամա ժամանակ ունեցած է առատ պաշար մթերելու:

Մով. Պիրիլէվ Վլատիվոթթքի հրամանատար Մով. Սըրիալովի յաջորդ կարգուեցաւ: Ռուսերը կը պատրաստուին չորրորդ նաւաբաժին մը զրկել Մայր. Արեւելք:

Ճափոնցիները երկաթուղին լնցուցած են մինչեւ Թիէլինկ, եւ կառախումբերը մինչեւ հոն կը բանին: Այդ քաղաքէն ալ դէպ հիւսիս չինութիւնը փութով յառաջ կը սարուի: Դարձեալ, Ճափոնէ չինուածանութիւնը բերուի մնայուն կաթուղիներ չինելու համար այժմու առժամանակներուն տեղ: Կարգ մը մանր բախումներ կը ծանուցուին: Միոյն մէջ Ճափոնցի 98 ձիաւորներ գերի բռնուած են: Ուրիշի մը մէջ Ռուսերը ետ մղուած են 300 մետր եւ վերաւոր թողով զաշտին վրայ: Մեծ ճակատամարտ մը մօտալուտ կը համարուի:

Այլապէս. Կը գեկուցուի թէ ռոճգման ծրագիր մը կրնայ գործադրուիլ հարաւային արեւմտեան Պարսկաստանի մէջ Շուսթըր քաղաքէն մինչեւ Պարսից ծոցը: Կը կարծուի թէ հին ժամանակները այդ գաւառը այժմեանէն շատ աւելի թուով մարդ կ'պարեցնէր եւ ռոճգման վաղեմի ձեռնարկներու հետքեր կան իր մէջ: Պարսից Շահը համակիր կը կարծուի այս ծրագրին, որու գործադրութիւնը կրնայ, կ'ըսուի, Անգղիական ընկերութեան մը յանձնուիլ: — Հարաւային Ափրիկէի ընդարձակ գաւառներուն զարգացման գլխաւոր խոչընդոտներէն մին է ցէցէ ճանճը: Այդ միջառը, որ հասարակ ճանճէն աւելի խոշոր չէ, մահ կը պատճառէ արջառներու, ձիերու եւ շուներու, թէեւ մարդոց վնաս չտար: Մտածուեցաւ ուղտեր գործածել այդ գաւառներուն մէջ: Բայց երբ ներածուեցան անոնք, տեսնուեցաւ թէ անոնք ալ կը վնասուին ճանճին խայթոցէն: Փարիզի Փաթէօրեան հաստատութեան մանրէաբանները յաջողեցան մեկուսացնել միջատին մանրէն, եւ փորձարկութիւններու ձեռնարկեցին յուսալով որ չիճաղեղ մը կը գտնեն, որով ձիեր ու արջառներ կրնան զերծ կացուցուիլ ճանճին աւերներէն: — Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանին ամուսնութեան օրը, Յունիո 6, հետզհետէ կը մօտենայ: Հանգէօին պատրաստութիւնները նշանաւոր տեղ կը գրաւեն թերթերուն մէջ: Ֆրանսական կառավարութիւնը որոշեց այդ առիթով մասնաւոր պատուիրակութիւն մը զրկել Պերլին: Այդ օրոշումը Աւստրիոյ մէջ եւ այլուր հաճոյքով ողջունուեցաւ իբրեւ յարգանքի նշանակալից գործ եւ խաղաղութեան պահպանման նոր գրաւական: Պատուիրակութեան պետը պիտի ըլլայ Զօր. Լաքրուա, Լիօնի զինուորական կառավարիչը: Ասոր պիտի ընկերանան երրորդ

կարգի ծովակալ մը եւ ուրիշ ականաւոր անձեր։ Աւստրիոյ գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերդինանտ արքեպիսկոպոս իր հորեղբոր, Կայսեր, ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ հարսնիքին մէջ եւ Կայսեր նուէրը գեղեցիկ կառք մը պիտի ըլլայ համակ արծաթէ փառաւոր սարուածքով զոյգ մը գեղեցիկ ձիով։

— Սպանիոյ Թագաւորը անցեալ չորեքշաբթի իր ծննդեան 19րդ տարեդարձը տօնեց։ Մերակոյտը գումարելով չնորհաւորեց Ն. Վեհափառութիւնը։ Այդ առիթով խօսուած ուղերձներով յոյս յայտնուեցաւ թէ Թագաւորին յառաջիկայ այցելութիւնը զէպի Ֆրանսա եւ Անգղիա պիտի տմրապնդէ Սպանիոյ յարաբերութիւնները այդ տէրութիւններուն հետ։ Նաեւ յոյս յայտնուեցաւ փափկութեամբ որ Թագաւորին ամուսնութիւնը չյապաղի ընդ երկար։ Նոյն օրը Թագաւորը հրամանագիր մը օտորագրեց, որով Էտուրա Թագաւորը պատուակալ ծովակալ կը կարգուի Սպանիոյ նաւատորմին։ Զրոյց կայ թէ Ալֆոնսօ Թագաւորը պիտի նշանուի Էտուրա Թագաւորին եղբայր Քոնթի դքսին դուստր Վիքթորիա իշխանուհիին հետ։ Վիքթորիա իշխանուհիին երէց քոյր Մարկըրիթ իշխանուհին Յունիս 13ին պիտի ամուսնանայ Շուէտի գահաժառանգ իշխանին երիցագոյն որդի Կուսթափոս Ատոյֆոս իշխանին հետ։

— Մարտի Գերմանական արտասովոր պատուիրակ Թաթէնպախ կոմսը անցեալ երկուշաբթի Մարտի Էմիրին ներկայացաւ։ Մարտի բոլոր նախարարներուն Գերմանական պատուանշաններ տրուեցան։ Կ'ըսուի թէ Գերմանական ծրագրին մաս կը կազմէ անտեսական բաւական ընդարձակ գործողութիւն մը, որու համար արտօնութիւն կը խնդրուի Էմիրէն։

— Բատիումի նաւազութիւնը ոտտիկ բարձրացուց անոր գինը։ Հիմա 50 պատիկ աւելի աւել է քան քիչ ժամանակ առաջ, եւ դեռ կը շարունակէ սղիլ։ Մէկ ունկին կ'արժէ 660.000 ոսկի։ Այս հաշուով քաշ մը, այսինքն 45 ունկի, բատիում ունեցողը ամէնէն հարուստ մարդոց մին կ'ըլլայ։

— Զրոյցներ ելան թէ Մ. Տէլքստէ պիտի հրաժարի իր եւ վարչապետ Մ. Բուվիէի միջեւ ծագած անհամաձայնութեան մը պատճառով։ Այդ գրոյցները Սթանֆորտի Փարիզեան թղթակցին կարծիքով անհիմն են եւ այնպիսիներու կողմէ հրապարակ հանուած որոնք կ'ազնն նախարարութեան դիրքը ակարացնել։

— Մայիս 17ին Նիւ Եորքի մօտ Սէնտի Հուք ըստած տեղէն 8 առագաստանաւ մրցարշաւի ելան Ատլանտեանի վրայ։ Յաղթականը բաժակ մը պիտի ընդունի Գերմանիոյ Կայսրէն տրուած։

— Սթանֆորտի Էր ընթերցողներուն կոչում կ'ընէ նպաստել թարմ

օդի յատուկ այն գումարին, որով մեծ քաղաքներու աղքատ տղայոց պատենութիւն կը արուի օր մը թարմ օդ ծծել դաշտերուն մէջ։ Մարդասիրական այս գործը երկու տարի առաջ սկսաւ։ Առաջին տարին 24,000 աղաք օգտուեցան ձեռնարկէն, անցեալ տարի 175,000։ Իսկ այս տարի կը յաւասցուի անոնց թիւը 250,000-ի բարձրացնել։

— Անտրաշի կոմսը դարձեալ փորձեց այլեւայլ կուսակցութիւններ ներկայացնող խառն դահլիճ մը կազմել, բայց չյաջողեցաւ։

— Փասիչի Սերպիական նախարարութիւնը հրաժարեցաւ։ Մ. Փասիչ կ'ըսէ թէ տագնապը փարատելու միակ կերպն է նոր ընտրութիւններ կատարել։

— Հապէշաստանի մէջ երկաթուղիի շինութիւնը երեք տարիէ ի վեր լքուած է, վասն զի Եւրոպայի տէրութիւններ չեն ուղեր որ ծովագերքէն մինչեւ Հապէշ մայրաքաղաքը չինելի երկաթուղին մի միայն Ֆրանսական կառավարութեան հսկողութեան ենթակայ ըլլայ։ Մէնէլիք կայսրը տէրութիւններու ներկայացուցիչները ժողովի հրաւիրեց եւ անոնց գեկոյց թէ, եթէ չկընշան իրենց շահերուն համար համաձայնութեան մը գալ, ինք պիտի ձեռնարկէ երկաթուղիին շինութիւնն աւարտել առանց ունէ մէկէն օգնութիւն խնդրելու կամ ընդունելու։ Անգղիոյ ներկայացուցիչն ըսաւ թէ յաւագոյն պիտի ըլլայ ամէն ազգերու թոյլ տալ որ մասնակցին անհրաժեշտ գումարին հայթայթման։ Գործը Ֆրանսական ընկերութեան մը յանձնելուն դժմ առարկութիւն չկայ, պայմանով որ իր հանգամանքը միջազգային մնայ։

— Զօր. Լինէվիչ կը հեռագրէ թէ Ռուսերը, որոնք Զանթոֆուի կայսրանին մօտերը յառաջացած էին, Մայիս 21ին յարձակում կրեցին Ճափոնցիներէն, որոնք խրամներու մէջ պահոււնուած էին։ Այս յարձակումէն յանկարծակիի գալով յուսահատական կոխէ մը ետեւ ստիպուեցան նահանջել բաւական կորուստ կրելով։ Քանի մը թերթեր հեռագիր մը կը հրատարակեն թէ Ճափոնցիները յաջողած են Վլադիվոսթօքի երկաթուղին կտրել եւ այսպէս Բոտէնսթիվէնսքի ծովակալն իր գործողութեան խարիսխէն զրկել։ Սակայն Սթ. Փեթըրսպուրկէ պաշտօնապէս կը հերքուի այս։ Զարը ազգային պաշտպանութեան խորհուրդ մը հաստատեց Նիքոլա Նիքոլայէվիչ մեծ դքսին նախագահութեամբ։ Զարն այս քայլն առաւ նկատելով վարչային այլեւայլ պաշտօնարարներուն մէջ տիրող անհամերաշխութիւնը եւ անոնց անգոհացուցիչ ընթացքը։ Հաստատուած է, զոր օրինակ, թէ ծախսուած մեծագուտ մարդրամին հակառակ Փորթ Արթըրի ամրութիւնները ամբողջացած չէին եւ ռազմանիւթի եւ ուտեստի պաշարը թերի էր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՅՈՒՄԵՆԻ Ա. ՅԱՆՈՐ ՊՅՈՍԵՍՆԵՆ

Յինճանճըլար Եօգուշու Ամբիգան խան